

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta právnická

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Plzeň 2014

Veronika Forstová

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta právnická

Katedra veřejné správy

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE
Vznik a zánik obce

Předkládá: Veronika Forstová

Vedoucí bakalářské práce: JUDr. Tomáš Louda, Csc.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Vznik a zánik obce“ zpracoval samostatně, a že jsem vyznačil prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpal způsobem ve vědecké práci obvyklým.

V Plzni dne 31. března 2014

.....

Veronika Forstová

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala JUDr. Tomášovi Loudouvi, Csc za vedení práce, konzultace, rady a odborná doporučení při zpracování bakalářské práce na téma „Vznik a zánik obce“.

OBSAH

1. Úvod.....	8
2. Vývoj samosprávy v ČR.....	9
3. Územně samosprávné celky.....	14
3.1 Vyšší územně samosprávné celky	14
3.1.1 Orgány kraje	16
4. Základní územně samosprávné celky	20
4.1 Co je obec.....	20
4.2 Druhy obcí.....	22
4.3 Orgány obce	24
5. Vznik obce v ČR.....	27
5.1 Vznik nové obce v ČR	27
5.1.1 Sloučení obcí	27
5.1.2 Připojení obcí	29
5.1.3 Oddělení obcí	29
5.1.4 Změna nebo zrušení vojenského újezdu	31
5.1.5 Vznik města Plzeň (statutární město).....	32
6. Zánik obce v ČR	34
6.1 Dříve zaniklé obce v ČR	35
7. Místní referendum.....	37
8. Hospodaření obcí	39
9. Spolupráce obcí.....	42
10. Závěr	44
11. Resume.....	45
12. Přehled pramenů	46
13. Přílohy.....	48

1. Úvod

Jako téma své bakalářské práce jsem si vybrala „Vznik a zánik obce“. Mým cílem bylo seznámit se s fungováním samosprávy v České republice, abych následně pochopila celý postup při vzniku a zániku obce. V začátku své práce jsem se zaměřila na stručný vývoj samosprávy v České republice, od úplných počátků, přes dobu rakouského císařství, dobu první republiky, následovala doba tzv. druhé československé republiky, samospráva za Protektorátu Čechy a Morava, poválečné období, až k přechodu k demokracii.

Následuje kapitola zabývající se kraji, jakožto vyššími územně samosprávnými celky. Seznamuji se s právní úpravou krajů, s jejich působností a s orgány kraje. Základní územně samosprávné celky, což jsou obce, jejichž hlavními znaky je jejich území, obyvatelstvo a samospráva. Občané se mohou podílet na fungování územních samosprávných celků, a to prostřednictvím místního referenda nebo volením svých zástupců. V České republice rozlišujeme obce, městysy, města a statutární města a důležité je také zmínit, jaké orgány obce řídí.

Vznik obce je dán čtyřmi způsoby, kdy nejčastější bývají sloučení dvou a více obcí, připojení jedné obce k druhé a oddělení části obce. Obec může vzniknout také zrušením či změnou vojenského újezdu. Při sloučení a připojení obce dojde k zániku připojené nebo sloučené obce, což je také v současnosti nejčastější způsob zániku obce. Zaměřila jsem se také na minulost, zejména na období 2. světové války, kdy obce zanikaly velmi tragickými způsoby, z nichž asi nejznámější je vypálení obce Lidice, také obce Ležáky nebo zánik města Čistá. Jelikož celý život bydlím v Plzni, zajímalo mě, jak statutární město Plzeň získalo tento statut, a tak kdy jindy než právě v mé bakalářské práci toto zjistit.

Vzhledem k tomu, že ke vzniku a zániku obce se mohou vyjádřit i občané prostřednictvím místního referenda, přišlo mi vhodné zařadit do mé práce i tuto kapitolu. Jedním z častých důvodů vzniku či zániku obce je ekonomická situace daných obcí, proto jsem se blíže seznámila také s hospodařením obcí. V závěru jsem zmínila také vzájemnou spolupráci obcí.

2. Vývoj samosprávy v ČR

Samospráva osob začala vznikat v roce 1848, kdy bylo zrušeno poddanství a konec vrchnostenského zřízení. Samospráva byla požadována v první i druhé petici předložené císaři v roce 1848, kdy z odpovědi bylo zřejmé, že císař pochopil nezbytnost obecní samosprávy, mj. jakožto svobodné nakládání s obecním majetkem. „*První právní úprava obecního zřízení pak byla vydána 20. března 1849 v provizorním prováděcím říšském obecním zákoně.*“¹ Jako Stadionův obecní řád bývá občas označováno zřízení. Tento řád rozlišoval obec místní, okresní a krajskou a také dva druhy působnosti: přirozenou a přenesenou. Svobodným rozhodnutím se mohly menší obce či předměstí a města spojit, stejně tak jako velké obce mohly být rozčleněny na části se svojí působností. Místní obce musely mít zvolený obecní výbor a obecní představenstvo. Obecní výbor zde vykonával dozor a byl usnášenischopný. V roce 1850 zahájily svoji činnost okresní a krajské úřady a byly vyhlášeny volby do obecních výborů. Po uplynutí tříletého období obecních výborů, byla jejich činnost, na základě vládního nařízení², prodloužena, dokud nebylo vydáno nové obecní zřízení. Obecní zřízení v roce 1859 sice bylo vydáno, ale nikdy nebylo provedeno, proto byly vyhlášeny nové volby až v roce 1860 po pádu bachovského absolutismu a vydání Říjnového diplomu. Počátek samosprávy byl ukončen vydáním nového rámcového říšského zákona o obecním zřízení v roce 1862.

Již zmíněné obecní zřízení z roku 1862 tvořilo určitá obecná pravidla pro všechny země rakouského císařství. Každá země si měla vydat vlastní obecní zřízení, která se vztahovala na místní obce, kromě statutárních měst. Čechy vydaly obecní zřízení 16. dubna 1864, Morava 15. března 1864 a Slezsko 15. listopadu 1863. Stejně jako v současnosti se obce v samostatné působnosti staraly o rozvoj a údržbu svého území a o potřeby svých občanů. Velice se rozmohla činnost orgánů v přenesené působnosti. Zde nastával problém, protože obcím na tak mnoho činností v přenesené působnosti nezbývaly finance. V tomto období v každé obci působil obecní výbor a obecní představenstvo, kteří byly voleni na tři roky, eventuálně do doby než se svých činností ujaly nově zvolené orgány. Podle vydaných obecních zemských zákonů v roce 1863 a 1864 měli volební právo pouze zletilí, svéprávní muži, kteří řádně platí přímou daň a ti, kteří měli určitou poctu, tzv. honorace.³ Ve volebním

---

¹BALÍK Stanislav, Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky, str. 40

²Vládní nařízení č 46/1854 ř. z.

³Mezi honoraci podle zákonů patřily: duchovní křesťanských vyznání a rabíni židovských obcí; úředníci dvora, státu, země a veřejných fondů; důstojníci a vojenští zaměstnanci s důstojnickým titulem i bez něho, kteří byli na odpočinku a ponechávali si vojenský charakter; doktoři, kteří dosáhli akademického titulu na některé

procesu měl větší sílu hlas toho, kdo platil vyšší daně. Na základě výše daně byli občané v každé zemi rozděleni zpravidla do tří sborů. Každý ze sborů volil třetinu členů výboru, přičemž první sbor měl menší počet občanů, kteří platili nejvyšší daně, proto měl každý hlas váhu vyšší, a naopak sbor třetí, který měl nejvyšší počet hlasujících vzhledem k počtu občanů, měl hlasy nižší váhy. V letech 1863 – 1919 se volilo na základě principu přímé, nerovné a nevšeobecné volby. Moc měl v rukách ten, kdo měl podíl na financování a na míře financování záležela také váha rozhodovacího hlasu. Koncem 19. století se obce dostávaly do finanční krize a jejich zadluženost se neustále prohlubovala.

Zákonem ze dne 28. října 1918 byl zřízen československý stát.⁴ Tímto zákonem byla zajištěna spojitost s bývalým rakouským, resp. uherským právním řádem. Nadále zůstal platný Říšský rámcový zákon z roku 1862, také obecní zřízení z roku 1863 a roku 1864 a zákony upravující statut města. Za doby první republiky bylo přijato několik novel, ale samotné obecní zřízení nově vydáno nebylo. Mezi velice zásadní novely patřil: vznik zákona č. 125/1927 Sb. z. a n. o organizaci politické správy, vznikl původní zákon 75/1919 Sb. z. a n. upravující volební řád v obcích Československé republiky, který byl později vyhlášen jako zákon č. 123/1933 Sb. z. a n., novela ve stávajícím obecním zřízení byla dána zákonem č. 76/1919 Sb. z. a n., týkající se doplnění obecního zřízení a pozměnění ustanovení městských statutů v republice Československé, a poslední velmi významnou novelou byly čtyři tzv. finanční novely k obecním zřízením.⁵ Tzv. první finanční novela, která měla pomoci obcím s jejich příjmy, svůj účel nesplnila. Hlavním důvodem bylo zajistit příjem obecních dávek, s čím nesouhlasila nově zvolená zastupitelstva. Z tohoto důvodu musely obce opět zvyšovat přímé daně, aby se vůbec „uživily“. Na základě hospodářské krize, byly ohroženy i banky, které vypracovaly v roce 1933 memorandum od oddlužení samosprávy, které bylo předloženo vládě. Poté byla přijata tzv. čtvrtá finanční novela, ale ani tato finanční problémy samosprávy nevyřešila. Novela obecního zřízení mj. změnila orgány obcí, staly se jimi orgány, které platí i v současnosti, tedy obecní zastupitelstvo, obecní rada, starosta a komise.

---

tuzemské univerzitě; představení a vyšší učitelé obecních škol a ředitelé, profesori a učitelé na středních a vyšších školách a učelištích.

⁴Zákon č. 11/1918 Sb. z. a n. o zřízení samostatného státu československého

⁵Tzv. čtyři finanční novely: zákon č. 329/1921 Sb. z. a n. o přechodné úpravě finančního hospodářství obcí a měst s právem municipálním; zákon č. 77/1927 Sb. z. a n. o nové úpravě finančního hospodářství svazků územní samosprávy; zákon č. 169/1930 Sb. z. a n., kterým se mění a doplňuje zákon 77/1927; zákon č. 69/1935 Sb. z. a n. o finančních opatřeních v oboru územní samosprávy.

Na základně nově přijatého zákona č. 75/1919 Sb., upravujícího volební řád v obcích Československé republiky, poprvé získali aktivní volební právo všichni občané ČSR, kteří dovršili věku 21 let, a v době voleb měli minimálně tři měsíce bydliště v dané obci. Zvolen mohl být pouze ten, kdo získal aktivní volební právo, dosáhl věku 26 let, v dané obci bydlel alespoň rok a nebyl zákonem výslovně vyloučen z volby. Funkční období obecního zastupitelstva bylo v roce 1922 prodlouženo ze tří na čtyři roky a v roce 1933 tohle období zákon prodloužil na šest let. „V roce 1933 pak došlo k zásadnímu zásahu do obecní samosprávy, když bylo zákonem č. 122/1933 Sb. z. a n. nařízeno, že volbu starosty potvrzuje u obcí, které jsou sídlem okresního úřadu, Ministerstvo vnitra, u ostatních obcí zemský úřad. (Tato povinnost byla do té doby stanovena pouze u statutárních měst.)“⁶ Pokud volba starosty, jeho náměstků nebo zastupitelstva nebyla schválena, nemohla platit a volby se musely uskutečnit znovu. V případě, že starosta nebude ani napodruhé potvrzen, je jmenován prozatimní starosta. V pravomoci zastupitelstva bylo nově zřizování komisí, povinná byla komise finanční a letopisecká. Orgán vládní komisař a správní komise patřili do tzv. mimořádných orgánů obce, které v případě rozpuštění zastupitelstva, tento orgán nahrazovali, aby nebyl narušen chod obce.

V době tzv. druhé československé republiky⁷ byli odvoláváni z funkcí starostů zástupci levicových stran a po rozpuštění Komunistické strany Československa byli všichni komunisté zbaveni členství v zastupitelstvech. 13. ledna 1939 byla rozpuštěna i zastupitelstva Prahy a Brna, na základě ukončení činnosti zemských zastupitelstev České a Moravskoslezské země. Počátkem roku 1939 bylo vydáno vládní nařízení, podle kterého by v obcích, které vláda určí, byla zřízena funkce obecního, případně obvodního, tajemníka. Hlavní starostí tajemníka bylo vykonávat v obci přenesenou působnost, po povolení ministra vnitra se souhlasem zastupitelstva mohl vykonávat i samostatnou působnost obce. Tajemníci měli větší práva a v určitých případech mohli zasahovat do činnosti jiných orgánů. V oblasti samosprávy proběhly změny i v odtržených tzv. sudetských územích⁸, ve kterých byl nastolen tzv. vůdcovský princip, který spočíval v tom, že správu v obcích vedli pouze jmenovaní starostové. Pomáhali jim zástupci tzv. přidělenci. Poradním orgánem, který měl na starosti styk s obyvatelstvem, byli obecní radové.

---

⁶BALÍK Stanislav, Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky, str. 51

⁷Doba od 1. října 1938 do 14. března 1939, tedy doba mezi Mnichovskou konferencí a vznikem Protektorátu Čechy a Morava.

⁸Sudety jsou pohraniční oblasti Česka, ve kterých do roku 1945 převládalo německé obyvatelstvo.

Zmocněnec Národně socialistické německé dělnické strany zajišťoval soulad mezi touto stranou a obecní správou, byl důležitou osobou místní správy. Po vzniku Protektorátu (16. března 1939) byla samospráva značně omezena. V některých obcích byla rozpuštěna zastupitelstva a nahradili je vládní komisaři. V jiných obcích zůstala zastupitelstva, starostové i rady, ale jejich význam se ztrácel ve prospěch starostů. Bylo vydáno vládní nařízení č. 51/1944 Sb. o úřednické správě obcí, které stanovilo, že pravomoc obecních orgánů (v obcích nad 3 000 obyvatel) vykonávali úředničtí vedoucí, jmenovaní zemskými úřady.

Po druhé světové válce samosprávné obecní zřízení nebylo obnoveno, ale byl nastaven hierarchický systém národních výborů. V poválečném období (až do roku 1990) zajišťovaly činnosti státní správy místní národní výbory. Na počátku tohoto období (v roce 1945) bylo zrušeno dělení veřejné správy na státní správu a samosprávu, přičemž se všechny činnosti samosprávy staly součástí státní správy, samospráva neexistovala. Hierarchicky vznikly tři stupně národních výborů: místní, okresní a zemské, které v roce 1949 nahradily výbory krajské (Praha a Bratislava měly „své“ národní výbory). Ve všech výborech převládali členové Komunistické strany Československa. Nižší národní výbory byly podřízeny vyšším. Na základě vládního nařízení z roku 1946 došlo k tzv. obnovení národního shromáždění. Každý národní výbor měl tři orgány: plénum, radu a komise. Hlavním orgánem bylo plénum, výkonným orgánem rada. Přímo voleným orgánem bylo plénum, nebyly to volby, které jsou zvykem (výběr z několika kandidátů), protože vždy kandidoval jen jeden a musel být navrhnut Národní frontou. Byly vytvořeny obvody, kde byl zvolen takový kandidát, pro kterého hlasovala nadpoloviční většina všech zúčastněných občanů, přičemž minimálně polovina oprávněných voličů se musela zúčastnit. Místní národní výbory se zaměřovaly především na oblast školství, životního prostředí, obchodu, kultury, infrastruktury atd., kde vykonávaly činnosti, které jim byly svěřeny. V legislativě nikdy nebyly zakotveny, ale i přesto fungovaly tzv. občanské výbory, které občanům pomáhaly ke komunikaci s národními výbory.

V místní správě zaznamenal přechod k demokracii ústavní zákon č. 14/1990 Sb., který odvolal poslance zastupitelských sborů, a na základě tohoto zákona byli zvoleni noví poslanci národních výborů. Tento zákon pozbyl účinnosti již 31. března 1990. Dle tohoto zákona poslance z funkce za určitých podmínek mohla odvolat i politická strana, jíž je členem. Odvolání poslance bez stranické příslušnosti bylo možné po dohodě Národní fronty s Občanským fórem. Člen výboru nemusel být přímo volen, ale mohl být přijat na základě rozhodnutí již stávajících členů, což vedlo k tomu, že komunistické členy nahradili zástupci

nekomunistických stran. Byla snaha o jednání představitelů veřejné moci a opozice (v roce 1989 ve větších městech, v roce 1990 v menších obcích), ale v řadě obcí se nic nezměnilo až do komunálních voleb na podzim roku 1990. Po pádu režimu se několik obcí osamostatnilo, jak první to většinou byly obce nejpozději slučované. „*Např. v okolí dnešních okresů Šumperk a Jeseník bylo v roce 1947 samostatných obcí 196, v roce 1989 jich bylo pouze 51, k datu prvních komunálních voleb v listopadu 1990 již 94, v roce 2007 jich bylo 102; k zásadnímu růstu tedy došlo hned v roce 1990.*“⁹ Ústavní zákon č. 294/1990 Sb., mj. zavedl opět fungování dvojkolejné veřejné správy, což znamená rozdělení na státní správu a samosprávu. Tímto zákonem také bylo zkráceno funkční období stávajících národních výborů a byly dne 24. listopadu 1990 vyhlášeny volby do zastupitelstev. Tímto končí „historický vývoj“ veřejné správy.

---

⁹ BALÍK Stanislav, Okresy na severu. Komunální politika v okresech Šumperk a Jeseník v letech 1989 – 2006, str. 24

3. Územně samosprávné celky

Ze správního hlediska se Česká republika člení na vyšší územně samosprávné celky, což jsou kraje, a základní územně samosprávné celky, kterými jsou obce. Právní základ postavení územně samosprávných celků je dán Ústavou České republiky, podrobnější úpravu nalezneme v zákoně č. 128/2000 Sb., o obcích, v zákoně č. 129/2000 Sb., o krajích a v zákoně č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze. Praha, jakožto hlavní město naší republiky, má specifické postavení, je zároveň obcí i krajem. Územně samosprávné celky lze charakterizovat pěti hlavními znaky. Mají své vlastní území, občany žijící na tomto území, vykonávají veřejnou správu, mají postavení právnické osoby v oblasti veřejného i soukromého práva a pátým znakem je ekonomická samostatnost.¹⁰

3.1 Vyšší územně samosprávné celky

Vyšší územní samosprávné celky jsou kraje. Kraj je územní společenství občanů, kteří mají právo na samosprávu, což znamená, že si své záležitosti spravují sami. Každý kraj se stará o potřeby svých občanů a o všestranný rozvoj svého území. Kraj má vlastní majetek a hospodaří podle vlastního rozpočtu. Vystupuje pod svým jménem ve věcech právních. Orgány kraje jsou zastupitelstvo kraje, rada kraje, hejtman kraje, krajské úřady, výbory zastupitelstva kraje, komise rady kraje a zvláštní orgány kraje. Podle ústavního zákona č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků, který vstoupil v účinnost 1. 1. 2000, bylo vytvořeno na území České republiky 14 krajů: Hlavní město Praha se sídlem v Praze, Středočeský kraj se sídlem také v Praze, Jihočeský kraj se sídlem v Českých Budějovicích, Plzeňský kraj se sídlem v Plzni, Karlovarský kraj se sídlem v Karlových Varech, Ústecký kraj se sídlem v Ústí nad Labem, Liberecký kraj se sídlem v Liberci, Královehradecký kraj se sídlem v Hradci Králové, Pardubický kraj se sídlem v Pardubicích, kraj Vysočina se sídlem v Jihlavě, Jihomoravský kraj se sídlem v Brně, Olomoucký kraj se sídlem v Olomouci, Moravskoslezský kraj se sídlem v Ostravě a Zlínský kraj se sídlem ve Zlíně. Z územního hlediska se Česká republika dělí dle platného a účinného zákona č. 36/1960 Sb., o územním členění státu na kraje, okresy a obce. V tomto případě máme v ČR 7 krajů: Středočeský kraj se sídlem v Praze, Jihočeský kraj se sídlem v Českých Budějovicích, Západočeský kraj se sídlem v Plzni, Severočeský kraj se sídlem v Ústí nad Labem, Východočeský kraj se sídlem v Hradci Králové, Jihomoravský kraj se sídlem v Brně a Moravskoslezský kraj se sídlem v Ostravě¹¹ (viz příloha č. 1).

¹⁰ Čerpáno z knihy: Vavrochová Simona, Kuš Petr, Územní samosprávné celky

¹¹ Čerpáno z knihy: Vavrochová Simona, Kuš Petr, Územní samosprávné celky

Vztah krajů k obcím, jakožto veřejnoprávním korporacím, je dán zákonodárnou mocí a mezi těmito celky platí zásada vzájemné spolupráce a součinnosti. V tomto vztahu neplatí princip nadřazenosti a podřazenosti. Kraje musí vždy s obcemi konzultovat rozvojové plány, pokud se vztahují k daným obcím. Kraj, výkonem samosprávy, není podřízen ani obcím, ani státním orgánům, ty mohou zasahovat do samosprávné činnosti kraje pouze v případě, je-li porušen zákon, a pouze způsoby, které jsou stanoveny zákonem. Kraj má právo, v případě nezákonného zásahu státních orgánů do samosprávy, se obrátit na obecné soudy nebo na Ústavní soud formou ústavní stížnosti. V oblasti přenesené působnosti záleží na znění konkrétních zákonů a kraj může být podřízen určitým orgánům státu. V tomto případě kraj musí dodržovat i interní právní akty daných orgánů.¹²

Každá část státu, každá obec je územím nějakého kraje. Území kraje může být změněno pouze zákonem. Pokud je ústavním zákonem změněno území státu, pak se tímto zákonem mění i území jednotlivých krajů, na které působí daná změna území státu. Zrušení nebo zřízení nového kraje může být provedeno pouze ústavním zákonem, který musí upravit i majetkové poměry krajů a jiné otázky související s touto změnou.

Jedním z hlavních znaků každého kraje je, že musí být obýván lidmi. Občanem kraje je fyzická osoba, která je státním občanem ČR a je na území daného kraje hlášena k trvalému pobytu. Občané v rámci samosprávy mají právo rozhodovat přímo nebo volbou svých zástupců, což je jim garantováno Ústavou ČR a Listinou základních práv a svobod. Pokud občan kraje dovrší věku 18-ti let, má právo např.: aktivního a pasivního volebního práva, účastnit se zasedání zastupitelstva kraje, nahlížet do rozpočtu a závěrečného účtu kraje. Mezinárodní smlouva, kterou je ČR vázaná, může stanovit, že práva občana kraje mohou platit i pro cizince, který je starší 18-ti let, a je hlášen v daném kraji k trvalému pobytu.¹³

Působnost krajů, také působnost obecně, nám říká, co se na koho vztahuje. Působnost rozlišujeme věcnou, osobní, územní a časovou. Věcnou působností jsou takové společenské vztahy, které spravují v rámci své činnosti subjekty veřejné správy. V rámci věcné působnosti kraje vykonávají samosprávu jako samostatnou působnost a státní správu v rámci přenesené působnosti. Samospráva může být vykonávána pouze tak, aby nebyla v rozporu s Ústavou ČR, a je podrobně upravována v zákoně č. 129/2000 Sb., o krajích, kdežto činnosti v přenesené působnosti může kraj vykonávat pouze, přenesli-li je na něj výslovně zákon. Ze zákona o krajích do samostatné působnosti patří např.: zákonodárná iniciativa vůči Poslanecké

---

¹² Čerpáno z knihy: Koudelka Zdeněk, Obce a kraje: podle reformy veřejné správy v roce 2001

¹³ Čerpáno z knihy: Koudelka Zdeněk, Obce a kraje: podle reformy veřejné správy v roce 2001

sněmovně, program rozvoje kraje, hospodaření kraje, rušení a zřizování příspěvkových organizací, vydávání obecně závazných vyhlášek, spolupráce s jinými kraji, krajské referendum, rozpočet a státní závěrečný účet. V samostatné působnosti se kraj nemusí řídit žádnými interními právními akty a do této působnosti může stát zasahovat pouze, pokud je ohrožena ústavnost a zákonnost.

V přenesené působnosti kraje vykonávají státní správu, která je na ně výslovně zákonem přenesena. Při výkonu těchto činností se kraj musí řídit právním řádem, směrnicemi ústředních správních orgánů a usneseními vlády. Za tuto činnost kraj odpovídá orgánům státní správy jakožto nadřízeným orgánům. Územní působnost nám uvádí, na jakém území můžou subjekty veřejné správy vykonávat své činnosti. Může se stát, že nějaký právní akt nemusí platit na celém území kraje, ale pouze v některých okresech. Ve výjimečných případech se stává, že kraj přes své právnické osoby působí i na území jiného kraje, např.: škola v přírodě. Z hlediska osobní působnosti platí právní akty pro fyzické i právnické osoby.

Dozor nad samostatnou působností krajů vykonává Ministerstvo vnitra s věcně příslušnými ústředními správními orgány. Kontroluje se především soulad opatření kraje s právními předpisy a ústavnost a zákonnost obecně závazných vyhlášek. V případě obecně závazných vyhlášek může Ministerstvo vnitra pozastavit účinnost této vyhlášky a vyzve kraj k zjednání nápravy. Dále je tato vyhláška postoupena Ústavnímu soudu, který ji v případě, že nebude zjednána náprava, zruší. Dozor nad přenesenou působností vykonávají věcně příslušné ústřední správní orgány, a také se jedná o kontrolu souladu opatření kraje se zákony a právními předpisy.

3.1.1 Orgány kraje

Kraj může jednat prostřednictvím svých orgánů. Orgány kraje jsou: zastupitelstvo kraje, rada kraje, hejtman kraje, krajský úřad, výbory zastupitelstva kraje, komise rady kraje a zvláštní orgány kraje. Tyto orgány se mohou členit na kolegiální, což jsou orgány složené z více osob (např.: zastupitelstvo) nebo individuální (např.: hejtman kraje).

Zastupitelstvo kraje je, jako jediný orgán kraje, ústavně zakotveno. Členové zastupitelstva kraje jsou voleni občany a jejich funkční období je čtyřleté. Počet členů zastupitelstva závisí na počtu obyvatel daného kraje, do 600 000 obyvatel je to 45 členů, od 600 000 do 900 000 obyvatel je to 55 členů a nad 900 000 obyvatel tvoří zastupitelstvo kraje 65 členů. Člen zastupitelstva kraje nesmí vykonávat jinou funkci státní správy s územní

působností v daném kraji a nesmí vykonávat funkci statutárního zástupce právnické osoby, která byla zřízena příslušným krajem. Každý zvolený člen musí složit slib na prvním zasedání zastupitelstva kraje a potvrdit ho svým podpisem. Mandát člena může zaniknout např.: vypršením funkčního období, odmítnutím slibu, úmrtím, rezignací atd. Zasedání zastupitelstva probíhá dle potřeby, vždy však minimálně jednou za tři měsíce. Pokud chce zastupitelstvo rozhodnout o nějakém usnesení, musí pro něj hlasovat minimálně polovina všech členů zastupitelstva kraje. Mezi činnosti, které může zastupitelstvo kraje vykonávat v samostatné působnosti, patří např.: schvalování rozpočtu a státního závěrečného účtu, předkládání Poslanecké sněmovně návrhy zákonů, poskytování dotací obcím a kontrolování jejich užívání, vydávání obecně závazných vyhlášek a další činnosti, které jsou obsaženy v zákoně o krajích.¹⁴

Rada kraje je v samostatné působnosti orgánem výkonným a za své činnosti odpovídá zastupitelstvu. V přenesené působnosti může rozhodovat pouze, pokud jí to stanoví zákon. Počet členů se, jako u zastupitelstva, odvíjí od počtu obyvatel daného kraje. Pokud má kraj do 600 000 obyvatel, radu kraje tvoří 9 členů, pokud je k trvalému pobytu na území kraje přihlášeno více než 600 000 obyvatel, rada kraje má 11 členů. Tento orgán vždy tvoří hejtman kraje, jeho zástupce nebo zástupci a ostatní členové rady. Na rozdíl od zasedání zastupitelstva jsou zasedání rady neveřejné a svolává ho hejtman dle potřeby. Rada kraje se zabývá tím, že např.: kontroluje, zda kraj hospodaří podle stanoveného rozpočtu, připravuje návrhy, které bude projednávat zastupitelstvo na svém zasedání, vydává nařízení kraje, zřizuje a ruší komise rady, má pravomoci k tomu, aby uzavírala nájemní smlouvy a několik dalších činností ustanovených v zákoně o krajích.¹⁵

Hejtman kraje vždy reprezentuje kraj navenek, stejně jako obce reprezentuje starosta či stát reprezentuje prezident. Není však vrcholným orgánem, který může schválit všechny úkony, ty, které vyžadují schválení zastupitelstva či rady kraje, může schválit pouze s jejich souhlasem, jinak jsou neplatné. Hejtman i jeho zástupce, případně zástupci, jsou voleni zastupitelstvem ze svých členů a za své činnosti jsou odpovědní zastupitelstvu. Zástupce hejtmana zastupuje hejtmana v jeho nepřítomnosti nebo v případě, že je funkce hejtmana z nějakého důvodu neobsazena. Pokud nastane situace, že je zvoleno zástupců více, musí být ze zákona určeno pořadí, v jakém budou hejtmana zastupovat. Činnosti, kterými se hejtman, případně jeho zástupci, mohou zabývat, jsou např.: po souhlasu ministra vnitra může jmenovat ředitele krajského úřadu, podepisuje právní předpisy společně se svým

---

¹⁴ Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích

¹⁵ Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích

zástupcem, je odpovědný za zveřejněné informace o chodu kraje a další činnosti, kterou jsou vymezeny v zákoně o krajích.¹⁶

V čele krajského úřadu stojí ředitel, dalšími členy jsou zaměstnanci kraje, kteří do krajského úřadu byli zařazeni. Ředitel je jmenován, případně odvolán, po souhlasu ministra vnitra hejtmanem. Vzhledem k tomu, že hejtman stanoví plat ředitele, pak je ředitel odpovědný za své činnosti hejtmanovi, aniž by mu byl přímo podřízený. Ředitel nesmí být poslanec, senátor nebo člen zastupitelstva vyššího územně samosprávného celku, dále také nesmí vykonávat funkce v politických stranách a hnutích. Krajský úřad se dělí na odbory a oddělení a je zde také sekretariát ředitele krajského úřadu a sekretariát hejtmana kraje. Není to povinné ze zákona, ale většinou se krajský úřad dělí na odbory, a ty se dále člení na oddělení. V samostatné působnosti krajský úřad plní úkoly, které mu stanoví zastupitelstvo nebo rada kraje, přičemž nemohou přenést na krajské úřady ty povinnosti, které jsou výslovně určeny zastupitelstvu či radě kraje zákonem. V přenesené působnosti vykonává státní správu, která je na krajský úřad zákonem přenesena. Pro některé činnosti požadují právní předpisy, aby se zaměstnanci podrobili zkoušce zvláštní odborné způsobilosti, což je zkouška o prohloubení znalosti právních předpisů, které ke své činnosti potřebují.

Výbory jsou zřizovány zastupitelstvem, jsou odpovědné za své činnosti zastupitelstvu a slouží jako iniciativní a kontrolní orgán. Pokud zřízení výboru nevyplývá ze zákona, záleží na zastupitelstvu, zda ho zřídí. Počet členů výboru musí být vždy lichý, nejméně tříčlenný. Ze zákona musí být zřízen výbor finanční, kontrolní a výbor pro výchovu, vzdělání a zaměstnanost. Členem kontrolního a finančního výboru nemohou být hejtman a jeho zástupci, ředitel krajského úřadu a pracovníci krajského úřadu, kteří se zabývají rozpočtovými a účetními pracemi. Mezi činnosti finančního výboru patří především kontrola hospodaření s majetkem kraje, kontrola hospodaření právnických osob a zařízení kraje a v neposlední řadě kontroluje, jak obce nakládají s dotacemi z krajského rozpočtu. Činnosti kontrolního výboru jsou dohlížení na plnění usnesení zastupitelstva a rady kraje, sleduje dodržování právních předpisů a další činnosti stanové zastupitelstvem.

Komise rady kraje slouží jako poradní orgán. Rada stanoví, zda je potřeba zřídit komise, zřízení není ze zákona povinné. Počet členů komise záleží na radě kraje, minimální počet je však tři členové. Za své činnosti je odpovědna radě kraje. Funkci poradního orgánu vykonává prostřednictvím usnesení, které může vydat, hlasuje-li pro něj většina členů komise.

---

¹⁶ Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích

Zvláštní orgány kraje jsou zřízeny pouze, stanoví-li to zákon. Zřizuje je hejtman pro činnosti v přenesené působnosti a má právo jmenovat a odvolávat členy těchto orgánů. Tyto orgány mohou být kolegiální (složeny z více členů) nebo individuální. Krajský úřad musí zařídit takové prostředí, aby činnosti stanovené těmto orgánům, mohly být vykonány. Člen zvláštního orgánu by měl složit zkoušku zvláštní odborné způsobilosti. V případě, že je členem zaměstnanec krajské úřadu, platí zde již složená zkouška zvláštní odborné způsobilosti.

Plzeňský kraj je členěn do sedmi okresů: okres Domažlice, okres Klatovy, okres Plzeň–jih, okres Plzeň–město, okres Plzeň–sever, okres Rokycany a okres Tachov (viz příloha č. 2). V tomto kraji je celkem 501 obcí, z toho 15 obcí s rozšířenou působností (Blovice, Domažlice, Horažďovice, Horšovský Týn, Klatovy, Kralovice, Nepomuk, Nýřany, Plzeň, Přeštice, Rokycany, Stod, Stříbro, Sušice a Tachov) a 35 obcí s pověřeným obecním úřadem. K 30. 9. 2013 bylo v Plzeňském kraji 573 206 obyvatel.¹⁷ Z toho jednoduše odvodíme, že počet členů zastupitelstva tohoto kraje je 45 členů. Nové zastupitelstvo kraje vzniklo z voleb do krajských zastupitelstev (ve dnech 12. - 13. 10. 2012). Plzeňský kraj má zastoupení z Občanské demokratické strany 15 členů, z České strany sociálně demokratické také 15 členů, z Komunistické strany Čech a Moravy 12 členů a politická strana TOP 09 a starostové jsou zastoupeni třemi členy. Radu kraje tvoří celkem 9 členů, z nichž 7 členů z České strany sociálně demokratické a 2 členové z Komunistické strany Čech a Moravy. Novým hejtmanem Plzeňského kraje se stal 27. 1. 2014 Václav Šlajs.¹⁸

---

¹⁷ Čerpáno z oficiálních webových stránek Českého statistického úřadu, dostupné z: <http://www.czso.cz>

¹⁸ Čerpáno z oficiálních webových stránek Plzeňského kraje, dostupné z: <http://www.plzensky-kraj.cz/cs>

4. Základní územně samosprávný celek

Územní samospráva je upravována v Ústavě ČR v Hlavě VII. Ze zákona č. 128/2000 Sb., o obcích vyplývá, že obec je veřejnoprávní korporací, která má vlastní majetek, hospodaří podle vlastního rozpočtu, stará se o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů. V právních věcech obec vždy jedná vlastním jménem. Obce jsou společenstvím občanů s vymezeným vlastním územím. Každá obec je vždy součástí nějakého kraje. Pro obec jsou charakteristické tři hlavní znaky: území, občané a samospráva.

4.1 Co je obec

Obec je základním územně samosprávným celkem. Pouze od roku 1850 je obec v České republice brána jako samosprávná jednotka. Každý územní samosprávný celek musí mít vymezené své území. Každá obec má své území a je součástí nějakého kraje. Specifické jsou tzv. vojenské újezdy, které jsou územím státu a slouží k výcviku a zajišťování obrany státu. Obec může být rozdělena na jednotlivé části, tyto části obce označujeme jako evidenční jednotku nacházející se na souvislém území, a tvoří ji budovy s evidenčními a popisnými čísly, které jim jsou v číselné řadě přiděleny. Obec se skládá z jednoho nebo více katastrálních území. Katastrální území je soubor nemovitostí, který je společně zapsán v Katastru nemovitostí ČR. Území každé obce se může měnit, ale vždy se souhlasem občanů obce. Ti svůj názor mohou vyjádřit v místním referendu nebo prostřednictvím volených zástupců. Takové území se může měnit sloučením obcí, připojením jedné obce k druhé nebo vznikem nové obce oddělením její části.

Občané obce patří stejně jako území obce k základním znakům každého územně samosprávného celku. Osoba se stává občanem obce, má-li státní občanství České republiky a je na území dané obce hlášena k trvalému pobytu. Každý občan má určitá práva a povinnosti, která jsou uvedena v zákoně o obcích.¹⁹ Je-li Česká republika vázána příslušnou mezinárodní smlouvou, může získat tyto oprávnění i cizinec, který dovršil věku 18-ti let a je hlášen k trvalému pobytu na území obce. Zastupitelstvo obce může v rámci své samostatné působnosti udělovat čestné občanství. Udělují se zejména za zásluhy na rozvoji obce.

---

¹⁹ Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích

Každá obec může vlastnit určité své symboly, těmi mohou být znak, vlajka či prapor a razítko nebo pečeť. Právo používat tyto symboly může po doporučení Výboru pro vědu, vzdělání, kulturu, mládež a tělovýchovu udělit Poslanecká sněmovna. Žádosti o udělení symbolů zpracovává Podvýbor pro heraldiku a vexilologii²⁰, jako poradní orgán mu slouží tzv. expertní skupina.²¹ Vznik znaků sahá již do křížových výprav, kdy představovaly panovníka a šlechtu. Dříve mohla mít znak pouze města, nyní každá obec. Znak obce je dán historicky nebo může předseda Poslanecké sněmovny obci znak udělit. Na praporu může být použito stejné znamení, jako ve znaku, ale většinou se tak nečiní, protože v minulosti měly prapory zjednodušovat znak. Každá obec může využívat razítko, které má uprostřed znak obce a po jeho obvodu celý název obce.

Působnost obcí je stejně jako u krajů rozčleněna na věcnou, územní, osobní a časovou. Jsou to společenské vztahy a činnosti, v nichž obec uplatňuje své pravomoci. Věcná působnost je prováděna v samostatné působnosti samosprávou a v přenesené působnosti státní správou. V samosprávě si obec spravuje své záležitosti sama a odpovídá za svůj výkon. Do samosprávy obce nemohou zasahovat státní orgány, pouze v případě, je-li ohrožen zákon, a pouze způsoby, které stanoví zákon. Samosprávu můžeme rozlišovat veřejnoprávní a soukromoprávní. Veřejnoprávní samosprávou rozumíme výkon funkce veřejné správy orgány samosprávy, oproti tomu v soukromoprávní samosprávě hrají roli instituce typu občanských sdružení a je značně redukována oproti veřejnoprávní samosprávě. Výčet všech činností v samostatné působnosti je uveden v zákoně, patří sem např.: hospodaření obcí, rozpočet a závěrečný účet obce, vydávání obecně závazných vyhlášek, apod. V přenesené působnosti obce vykonávají státní správu, která je na ně přenesena speciálním zákonem. Výkon přenesené působnosti musí být řádně zajištěn, což znamená, že přenesená působnost není pouze právem dané obce, ale i povinností, protože všichni občané mají právo na fungující veřejnou správu. Obce se mohou dohodnout, že přenesenou působnost budou vykonávat společně, a to tím, že menší obec může pověřit větší nebo si činnosti rozdělí.

Územní působnost obce určuje území, na kterém obec může vykonávat své pravomoci v určitých společenských vztazích a činnostech. Tato působnost je dána zákonem o obcích a vyplývá i z Ústavy ČR. Některé obce tuto působnost definují stejně jako katastrální území obce, ne však vždy obec tvoří jen jedno katastrální území. Stanoví-li zákon, že obec může vykonávat přenesenou působnost i na území sousední obce, pak k tomu má oprávnění.

---

²⁰ Heraldika je nauka o znacích. Vexikologie je nauka o vlajkách.

²¹ Čerpáno z www.rekos.psp.cz/informace

Zpravidla akty vydané danou obcí působí na všechny fyzické i právnické osoby na území obce, ale v případě, že část majetku či obce patří jiné obci, pak působí i pro občany té druhé obce.

4.2 Druhy obcí

Obce se v České republice člení dle zákona o obcích na „základní“ obce, městysy, města a statutární města. K 1. 1. 2013 bylo v České republice celkem 6 253 obcí. Nejvíce obcí se nachází ve Středočeském kraji a naopak nejmenší počet obcí je v Karlovarském kraji. Podrobný vývoj počtu obcí v České republice podle jednotlivých krajů od roku 1990 do roku 2013 přikládám v příloze č. 3. Z tohoto počtu obcí bylo k 1. 1. 2013 602 měst. V současné době se na území České republiky nachází 212 městysů. V roce 2006 bylo 109 obcím vráceno označení městys, kterým byly označeny již před 17. květnem 1954. Ostatní byly ustanovovány postupně po rozhodnutí předsedy Poslanecké sněmovny. Posledním městysem byla ustanovena obec Štěpánov nad Svratkou, a to 24. 1. 2014. Obce v tomto smyslu bývají především menší vesnice, které nemají označení městysu, města či statutárního města. Na území České republiky je těchto obcí nejvíce.

V případě městyse se v minulosti jednalo o sídla, která měla právo pořádat týdenní a dobytčí trhy. Fungovala jako spádová města pro okolní vesnice. Charakteristické pro ně také bylo, že měla podstatně větší zastoupení zemědělství než města. Přibližně 500 městysů se u nás nacházelo v 30. letech minulého století. V 50. letech 20. století se toto označení přestalo udělovat a po velkém snažení byl, obnoven, až v roce 2006, kdy byla schválena novela obecního zřízení. Obecně řečeno je městys něco mezi obcí a městem. Toto označení může být obci uděleno pouze po vyjádření vlády, pokud tato obec užívala označení městys ještě před 17. květnem 1954, a udělit toto označení může pouze předseda Poslanecké sněmovny.²²

Města se od „základních“ obcí a městysů liší svou velikostí, hustotou zalidnění a velkou zástavbou budov a relativně malým územím, obyvatelé jsou zaměřeny spíše na obchod, služby a průmysl, nikoliv na zemědělství a tvoří oblast správních, kulturních a vzdělávacích funkcí pro své okolí. Městy jsou ty obce, které se staly městy před účinností zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (teda před 17. květnem 1954). Podle tohoto zákona se městem může

---

²² Dosavadní tituly měst a městysů se po roce 1948 přestaly používat, jejich zánik je spojován s účinností zákona č. 13/1954 Sb., o národních výborech, a s reformou národních výborů od 17. května 1954, ač ani ten je výslovně neruší ani nezakazuje, ale fakticky zanikly obce jako samosprávné a samostatné právnické osoby a národní výbory byly již jen orgány státní správy.

stát obec s minimálně 3 000 obyvateli a k návrhu, který zpravidla předkládá sama obec, se musí vyjádřit vláda a následně toto označení musí udělit předseda Poslanecké sněmovny. Ve městech se udržuje neosobní a anonymní způsob života oproti vesnickému životu.

Statutární města mohou být členěna na městské části nebo městské obvody, které jsou organizačními jednotkami statutárního města. Tyto městské části mají své samosprávné orgány. Členění na městské části není povinné, ale v případě, že je statutární město takto rozčleněno, musí být vydány obecně závazné vyhlášky, které upravují vnitřní poměry města. Zřízení nového statutárního města může být dáno pouze zákonem. V období Československé republiky byly statutárními městy pouze Praha, Liberec, Brno, Olomouc a Opava, dřívější statutární města ztratila statut vládním nařízením č. 174/1928 Sb. z. a n., konkrétně Znojmo, Jihlava, Kroměříž a Frýdek. V současné době máme 25 statutárních měst a hlavní město Prahu. Od 24. listopadu 1990 jsou statutárními městy Brno, České Budějovice, Havířov, Hradec Králové, Karlovy Vary, Liberec, Olomouc, Opava, Ostrava, Pardubice, Plzeň, Ústí nad Labem a Zlín. Od 12. listopadu 2000 se k nim přidala Jihlava, Kladno a Most, dále od 1. ledna 2003 počet statutárních měst rozšířila také Karviná, Mladá Boleslav a Teplice. Od 1. července 2006 se statutárním městem stal také Děčín, Frýdek-Místek, Chomutov a Přerov a jako poslední nesou označení statutárního města od 12. března 2012 Jablonec nad Nisou a Prostějov.

Hlavní město Praha má specifické postavení. Praha je rozčleněna na městské části a statutem reguluje své vnitřní poměry z hlediska správy, ale není obsažena v úplném výčtu statutárních měst v zákoně o obcích. Praha se řídí zákonem č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze. Městské části hlavního města Prahy mají právní subjektivitu, kterou nemají městské části statutárních měst. Další rozdíl oproti statutárnímu městu je, že hlavní město musí být vždy rozčleněno na městské části.

Obce se mohou také členit na základě výkonu v přenesené působnosti na obce základního typu, obce s pověřeným obecním úřadem a obce s rozšířenou působností. Každá obec vykonává přenesenou působnost v základním rozsahu. V zákoně č. 314/2002 Sb., o stanovení obcí s pověřeným obecním úřadem a stanovení obcí s rozšířenou působností je výčet všech těchto obcí. Obce s pověřeným obecním úřadem většinou vykonávají státní správu i pro okolní obce a rozhodují v prvním stupni správního řízení. Tyto obce mívají menší pravomoci než obce s rozšířenou působností. Obecní úřady obcí s rozšířenou působností slouží, v rámci výkonu přenesené působnosti, jako spojník mezi krajskými úřady a obecními úřady.

4.3 Orgány obce

Navenek jedná obec přes své orgány. Orgány obce mohou být kolegiální nebo individuální. Kolegiální orgány jsou tvořené více osobami, jako je např.: zastupitelstvo nebo rada obce a individuální orgány jsou tvořeny pouze jednou osobou, příkladem je starosta obce. Dále mohou být členěny dle demokratické legitimacy, a to na přímo velené občany (zastupitelstvo), volené zastupitelstvem (rada, výbory, starosta) nebo ustanoveny nějakým jiným způsobem (komise nebo zvláštní orgány obce). Ústavně zakotveným orgánem je zastupitelstvo obce.²³

Zastupitelstvo obce je voleno občany tajným hlasováním na základě všeobecného, rovného a přímého volebního principu. Funkční období zastupitelstva je čtyři roky. Volby do zastupitelstev musí vždy vyhlásit prezident republiky. Počet členů zastupitelstva se stejně jako u krajů odvíjí od počtu obyvatel dané obce. Stěžejní je počet obyvatel dané obce k 1. 1. toho roku, kdy se volby konají. Pokud je počet obyvatel do 500, pak členů zastupitelstva bude v rozmezí od 5 do 9, pokud je obyvatel od 500 do 3 000, členů zastupitelstva je od 7 do 15, v případě počtu obyvatel od 3 000 do 10 000 je členů zastupitelstva od 11 do 25, pokud je počet obyvatel obce od 10 000 do 50 000, pohybuje se počet členů zastupitelstva mezi 15 a 35 členy, v obci s 50 000 až 150 000 obyvateli může být v zastupitelstvu od 25 do 45 členů a pokud má obec více než 150 000 obyvatel, může být zastupitelů od 35 do 55.²⁴ Přesný počet členů se musí dva dny od stanovení počtu předepsaným způsobem publikovat. Člen zastupitelstva je zvolen, aby mohl být ustanoven do funkce, musí na prvním zasedání zastupitelstva složit slib a stvrdit ho svým podpisem. Mandát může zaniknout odmítnutím složení slibu, dnem nových voleb, zánikem obce, úmrtím, rezignací nebo vyslovením ztráty mandátu z důvodu výkonu neslučitelných funkcí. Práva a povinnosti členů zastupitelstva jsou obsaženy v zákoně o obcích.²⁵ Mezi pravomoci zastupitelstva obce můžeme zařadit např.: schvalování územního plánu obce, schvalování rozpočtu obce, vydávání obecně závazných vyhlášek obce, rozhodování o místním referendu, zastupitelstvo obce má právo na zřízení nebo zrušení obecní policie. Zastupitelstvo zasedá podle potřeby, vždy však minimálně jednou za tři měsíce a usnášeníschopné je v přítomnosti většiny členů, aby mohlo být vydáno nějaké usnesení, musí být pro většina členů zastupitelstva.

---

²³ Čerpáno z knihy: Koudelka Zdeněk, *Obce a kraje: podle reformy veřejné správy v roce 2001*

²⁴ Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (§ 68)

²⁵ Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (§ 82, § 83)

V rámci samostatné působnosti je výkonným orgánem rada obce, která je za své činnosti odpovědná zastupitelstvu. Počet členů musí být lichý a nesmí překročit jednu třetinu počtu členů zastupitelstva, proto se rada nezřizuje v obcích, kde je méně než 15 členů zastupitelstva. Počet se pohybuje v rozmezí od 5 do 11 členů, radu obce tvoří starosta, místostarosta, popřípadě místostarostové a ostatní radní. Zasedání rady svolává starosta, jsou neveřejné a vždy se vyhotovuje zápis. Může se stát, že bude odvolána rada jako celek, v takovém případě ve funkci do dalších voleb zůstává pouze starosta a místostarosta. Rada obce má ve svých kompetencích např.: vydávání nařízení obce, dohlížení na dodržování hospodaření podle schváleného rozpočtu obce, příprava návrhů pro zasedání zastupitelstva atd.

Kraje navenek reprezentuje hejtman, obce starosta. Nemůže provádět úkony, které potřebují schválení zastupitelstva nebo rady obce bez jejich souhlasu. Starosta i místostarosta je volen zastupitelstvem ze svých řad. Starosta jmenuje nebo odvolává tajemníka obecního úřadu, v případě, že obecní úřad nemá tajemníka, pak tuto funkci vykonává starosta. Starosta spolu s místostarostou podepisují právní předpisy vydané obcí. Starosta má pravomoci k tomu, aby mohl pozastavit usnesení rady obce, má možnost zřídit zvláštní orgán a jeho členy k výkonu přenesené působnosti.

Dalším orgánem obce je obecní úřad. V jeho čele stojí starosta, dalšími členy je místostarosta, případně místostarostové, tajemník obecního úřadu a ostatní zaměstnanci pracující na obecním úřadě. V přenesené působnosti plní to, co mu ukládá zákon, a v samostatné působnosti má povinnost plnit úkoly zastupitelstva a rady. Stejně jako pracovníci krajského úřadu, tak i pracovníci obecního úřadu se musí podrobit zkoušce zvláštní odborné způsobilosti. Na každém obecním úřadě musí být k nahlédnutí Sběrka zákonů. Funkce tajemníka obecního úřadu musí být zřízena u obcí s pověřeným obecním úřadem, u ostatních obcí může být zřízena, ale není to povinné. Tajemník je podřízen starostovi obce, kterému odpovídá za plnění úkolů. Tajemník plní povinnosti vyplývající z usnesení zastupitelstva a rady, také plní povinnosti zaměstnavatele vůči pracovníkům obecního úřadu a dohlíží na jejich činnost.

Zastupitelstvo může zřizovat výbory, jejímž předsedou vždy musí být jeden z členů zastupitelstva. Obec vždy zřizuje kontrolní a finanční výbor. Členy těchto výborů nemohou být starosta, místostarosta, tajemník ani osoby, které na obecním úřadě vykonávají účetní a rozpočtové práce. Finanční výbor se stará o dodržování hospodaření obce a kontrolní výbor o dodržování toho, co je stanoveno usneseními zastupitelstva a rady. Výbor po kontrole musí vyhotovit kontrolní zápis, který podepíše člen výboru a ten, koho se daná kontrola týkala.

V obcích může být zřízen i výbor pro národnostní menšiny. Takový výbor se zřizuje povinně v případě, že v dané obci je podle posledního sčítání lidu více než 10 % obyvatel, kteří mají jinou národnost než českou. Alespoň polovina členů tohoto výboru se musí hlásit k jiné národnosti. Může být zřízen také osadní výbor, který slouží k prosazení zájmů občanů žijících v odlehlých částech obce.²⁶

Rada obce má pravomoci k tomu zřizovat komise, které slouží jako poradní a iniciativní orgán. Zřizování komisí je čistě záležitostí samostatné působnosti, proto zde stát může zasahovat pouze minimálně. Zřízení či nezřízení komise je plně v kompetenci rady obce, pouze v případě, že bude komisi svěřen výkon přenesené působnosti, stává se výkonným orgánem. Výkon přenesené působnosti může svěřit komisi starosta obce po projednání s ředitelem krajského úřadu. Zákonem není upraveno, kdo může být členem komise, pouze v případě výkonu přenesené působnosti musí předseda komise v oblasti dané přenesené působnosti prokázat, že byl podroben zkoušce zvláštní odborné způsobilosti.²⁷ Může být zřízena např.: přestupková komise nebo komise pro výchovu a vzdělávání.

Starosta může v obci zřídit také zvláštní orgány, pokud to povoluje zákon. Mohou být orgány kolektivními i individuálními. V obci může být zřízena také obecní policie, zpravidla bývá zřizována jednou obcí, ale působí na území více obcí. Tento orgán je podřízen místní samosprávě, která také hradí náklady na provoz a působí v oblasti veřejného pořádku na místní úrovni.

V obcích vykonává svoji funkci i správce obce, který není orgánem obce, ale zastupuje působnost všech hlavních orgánů obce v případech, kdy obec nemá volený zastupitelský orgán. Zpravidla ho jmenuje ministr vnitra. Může být jmenován v případě např.: pokud v obci opakovaně neuskuteční vyhlášené volby, pro nedostatek kandidátů, pokud více jak 6 měsíců zastupitelstvo nezasedá a následně je rozpuštěno, pokud více jak 6 měsíců obec nemá starostu.

---

²⁶ Metodika doporučení k činnosti územních samosprávných celků: Výbory a komise územních samosprávných celků

²⁷ Metodika doporučení k činnosti územních samosprávných celků: Výbory a komise územních samosprávných celků

5. Vznik obce v ČR

5.1 Vznik nové obce v ČR

Každá obec je vymezena hranicí svého území, které se skládá z jednoho či více katastrálních území. Každá část území státu patří nějaké obci, dále okresu a kraji, výjimkou jsou vojenské újezdy. Pokud má být nějakým způsobem změněno území obce, vždy tato změna musí být projednána se sousedícími obcemi, jejichž zastupitelstva ji musí schválit. Také katastrální úřad toto rozhodnutí musí projednat, nezávisí však na jeho souhlasu. V případě, že se změna území obce dotýká i změny území kraje, může být tato hranice změněna pouze zákonem.²⁸ Ústavní soud rozhoduje, vznikne-li spor mezi obcemi či obcí a vojenským újezdem týkající se území, protože území je důležité pro působnost orgánů obce, a o působnosti státních, krajských a obecních orgánů rozhoduje vždy Ústavní soud ČR. Vznik obce v ČR je upravován zákonem č. 128/2000 Sb., o obcích.

Obec musí vznikat vždy v rámci právních norem a principů, dodržovány musí být určité zásady. Musí být splněny všechny podmínky stanovené zákonem o obecním zřízení. Např.: obce sloučené či připojené musí být sousedící, musí být uzavřena dohoda o sloučení nebo připojení obcí a dále ty, které stanoví zákon. Překážka může vzniknout v tom, že ne všichni občané se vznikem nové obce budou souhlasit, proto by mohlo mezi občany docházet ke sporům. U sloučených nebo připojených obcí může být výhodou jakási spolupráce těchto dvou nebo více obcí, naopak u oddělené obce může být výhodou určité osamostatnění. Vždy nastávají určitá rizika, a proto ani vznik obce není výjimkou. Občané si na tuto nově vzniklou situaci musí zvyknout, je to zásah do jejich běžného života. Především si podle zákona č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel musí změnit trvalé bydliště u všech institucí, u kterých jsou evidováni. Riziko se týká také v ekonomické situaci nově vzniklé obci.

5.1.1 Sloučení obcí

Jedná se o sloučení dvou a více sousedních obcí, přičemž vznikne jedna nová obec, a původní slučované obce zaniknou. Před uzavřením dohody se obce musí rozhodnout, jaký název sloučená obec ponese, v případě, že se nedohodnou, název určí Ministerstvo vnitra. Podmínkou pro sloučení obcí je dohoda obcí o chystané územní změně. Taková dohoda podle

---

²⁸ Ústavní zákon č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků (čl. 2)

zákona č. 128/2000 Sb., o obcích musí obsahovat:

- a) *den, měsíc a rok, ke kterému se obce slučují nebo se obec připojuje,*
- b) *název obce a sídlo jejích orgánů, jde-li o sloučení obcí,*
- c) *určení právních předpisů obcí, které byly vydány slučovanými obcemi nebo připojovanou obcí a zůstanou v platnosti v celé obci po sloučení nebo připojení,*
- d) *výčet katastrálních území obce po sloučení nebo připojení,*
- e) *určení majetku, včetně finančních prostředků, ostatních práv a závazků, právnických osob a organizačních složek slučovaných obcí nebo obce, která se připojuje.*²⁹

Dohoda o sloučení obcí lze uzavřít po souhlasu zastupitelstev obcí, kterých se slučování týká, pokud je do třiceti dnů vyhlášeno místní referendum, pak k uzavření této dohody je potřeba souhlasné vyjádření v místním referendu. Rozhodnutí zastupitelstev dotčených obcí nebo rozhodnutí vyplývající z místního referenda musí být ještě před uzavřením dohody oznámeno krajskému úřadu. Sloučení obcí lze vykonat vždy k 1. 1. nebo ke dni voleb do zastupitelstev. Právní povinnosti přechází na nově vzniklou obec po sloučení, na tuto obec také přechází finanční prostředky a majetek sloučených obcí. Také případné kompetence orgánů slučovaných obcí přecházejí na sloučenou obec. Opis dohody o sloučení musí být zaslán Ministerstvu vnitra, finančnímu úřadu a katastrálnímu úřadu. Zaniklá obec ztrácí právní subjektivitu, tudíž přestává být samostatným subjektem, dnem sloučení a tímto dnem zanikají také orgány zaniklé obce, i když to zákon výslovně nestanoví.

I přesto, že obecní zřízení dohodu takto neoznačuje, lze ji považovat (svou povahou) za veřejnoprávní smlouvu. V případě, že dohody nepodléhají registraci žádného veřejného orgánu, nelze potvrdit, zda dohoda byla uzavřena v souladu se zákonem. Pak lze uvažovat o pozastavení účinnosti rozhodnutí zastupitelstev o uzavření této dohody a může být podán návrh na zrušení této dohody. Pokud se o dohodě jedná jako o veřejnoprávní smlouvě, může na ni být použita úprava při řešení sporů z veřejnoprávních smluv dle správního řádu. V tomto případě o sporech rozhoduje příslušný krajský úřad nebo Ministerstvo vnitra.

V zákoně o obcích není řešeno, zda mohou být sloučeny obce, když každá z nich patří do jiného okresu či kraje. Dříve v zákoně o obcích z roku 1990 bylo upraveno, že vláda ještě před uzavřením dohody musí stanovit, na jaké území okresu obec bude patřit. V současné době by Ministerstvo vnitra mělo změnit vyhlášku, která změní území okresu. V případě, že by slučované obce patřily do různých krajů, mohly by být sloučeny pouze se změnou

---

²⁹ Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, § 19, odst. 5

zákona nebo s rozhodnutím vlády. Pokud slučované obce patří do různých správních obvodů pověřených obecních úřadů, pak musí Ministerstvo vnitra tyto správní obvody upravit.

5.1.2 Připojení obcí

Připojení obce se může uskutečnit, stejně jako u sloučení obcí, na základě dohody sousedících obcí. Obec, která se připojí k jiné, zanikne a zároveň se stane součástí území obce, ke které se připojila. Může být připojeno několik obcí, ale vždy tak, aby vše proběhlo v souladu se zákonem. Musí být uzavřena dohoda o připojení obcí, pokud do třiceti dnů není podán návrh na uskutečnění místního referenda, pak musí být kladné i vyjádření vyplývající z referenda. Občané se musí v místním referendu vyjádřit souhlasně nadpoloviční většinou všech občanů, kteří jsou ze zákona oprávněni v referendu hlasovat. Dohoda musí obsahovat povinné náležitosti, které jsou obsaženy v zákoně o obcích.³⁰ Všechny právní povinnosti zaniklé obce přecházejí na nově vzniklou obec, stejně jako finanční prostředky a majetek. Připojená obec přebírá název obce, ke které se připojila.

Právní předpisy, které nadále budou platit na území nově vzniklé obce, musí být obsaženy v dohodě o připojení obcí. Pokud nejsou v dohodě obsaženy, pak právní předpisy připojované obce zpravidla zanikají. Působnost právních předpisů obce, ke které se připojuje jiná obec, se po připojení rozšíří na celé území nově vzniklé obce.

5.1.3 Oddělení obcí

Nová obec může vzniknout také oddělením části obce, kdy oddělená obec musí mít vlastní katastrální území, které sousedí alespoň se dvěma obcemi, případně jednou obcí a cizím státem. Původní obec však nezanikne, pouze se zmenší její území. Obce, které vzniknou, musí mít minimálně 1 000 občanů. Při oddělování obce musí být zřízen přípravný výbor tvořený občany obce s trvalým pobytem v obci, která se chce oddělit. Přípravný výbor musí tvořit minimálně tři členové a počet členů musí být vždy lichý. Podle zákona o obcích přípravný výbor navrhuje a připravuje místní referendum týkající se oddělení obce, má podíl na přípravě návrhu oddělení obce a je účastníkem řízení o oddělení obce. Mezi pravomoci přípravného výboru nepatří možnost podat tento návrh krajskému úřadu.³¹ Návrh na oddělení obce může podat obec po souhlasu občanů vyjádřeného v místním referendu příslušnému krajskému úřadu, který o této věci rozhoduje v přenesené působnosti.

---

³⁰ Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, § 19, odst. 5

³¹ Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, § 21, odst. 3

Občan může podat návrh na oddělení obce, v případě, že obec tento návrh nepodá do 30 dnů od vyhlášení výsledků místního referenda. Pokud se budou konat volby do zastupitelstva obce, musí být tento návrh podán nejpozději 6 měsíců před prvním dnem měsíce, kdy se budou volby konat.

Náležitosti návrhu na oddělení části obce jsou stanoveny zákonem:

- a) *den, měsíc a rok, ke kterému se část obce odděluje,*
- b) *vymezení území nově vznikající obce po oddělení části obce výčtem jejích katastrálních území včetně příslušných mapových podkladů,*
- c) *počet občanů obce ke dni podání návrhu na oddělení její části, jakož i počty občanů obce v jednotlivých částech, které se mají oddělit,*
- d) *rozdělení výnosu daní v poměru podle počtu obyvatel původní a nově vzniklé obce do doby, než bude stanoveno procento, kterým se na výnosech daní podílí nově vzniklá obec.³²*

Součástí návrhu by měla být dohoda přípravného výboru a obce o rozdělení majetku. Pokud tato dohoda není součástí návrhu, rozděluje se majetek následovně: vlastnická práva k nemovitostem a jejich příslušenství patří té obci, na jejímž území se nachází, na nově vzniklou obec přecházejí movité věci (výjimkou je příslušenství k nemovitostem, závazky, finanční prostředky a podíly na právnických osobách založených obcí) v poměru k počtu obyvatel obce původní a nové.

Krajský úřad vydá rozhodnutí, které musí obsahovat náležitosti návrhu, a musí také schválit dohodu o rozdělení majetku. O názvu nové obce rozhoduje Ministerstvo vnitra po výsledku, který vyplyne z místního referenda. Toto řízení je ukončeno pravomocným rozhodnutím, které nelze přezkoumat ve správním řízení.

V říjnu roku 2008 proběhlo místní referendum, na jehož základě došlo 1. 1. 2009 k oddělení obce Želechovice nad Dřevnicí od statutárního města Zlín. Referenda se zúčastnilo přes 80 % oprávněných občanů, z toho se přes 90 % voličů rozhodlo souhlasně. Po vzniku nové obce byly vyhlášeny volby do zastupitelstva obce, kdy bylo zvoleno 11 členů zastupitelstva. Ministerstvo vnitra uskutečnilo setkání s občany nově vzniklé obce. Občané zde byli seznámeni s postavením obce, s právními předpisy a s tím, jak bude v současné době nová obec fungovat. Dále byli zástupcem Ministerstva vnitra obeznámeni s působností obce, s majetkovým a finančním hospodařením obce, s právy a povinnostmi nově vyplývajícími

---

³² Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, § 21, odst. 3

pro tyto občany. Správce obce také upozornil na nutnou výměnu občanského průkazu se změnou bydliště.³³

5.1.4 Změna nebo zrušení vojenského újezdu

Vojenskými újezdy se rozumí území, které slouží ke cvičení ozbrojených sil a zajišťování obrany státu. Toto území je zvláštní tím, že zde nepůsobí orgány obce a úkoly, které by jinde plnily orgány obce, zde vykonává újezdní úřad, který je podřízený Ministerstvu obrany. V čele tohoto orgánu stojí voják z povolání, jakožto přednosta újezdního úřadu. Jedná se o správní úřad, který na území vojenského újezdu vykonává státní správu a úkoly vyplývající ze zákona o zajišťování obrany České republiky.³⁴

V současné době se na území České republiky nachází pět vojenských újezdů (viz příloha č. 4). Nejstarší vojenský újezd Brdy vznikl již v roce 1927, někdy nazýván jako Jince, ležící západně od Příbrami. Dalším fungujícím vojenským újezdem jsou Dědice, označované také jako Březina. V roce 1946 na základě rozhodnutí Vlády ČR vznikl vojenský výcvikový újezd Libavá v Olomouckém kraji, vojenský újezd Boletice v Jihočeském kraji a posledním dosud fungujícím újezdem je Hradiště v Karlovarském kraji. V roce 1991 došlo ke snížení počtu vojenských újezdů z osmi na pět. Byly zrušeny: vojenský výcvikový újezd Milovic–Mladá, vojenský prostor Ralsko, vojenský prostor Dobrá Voda nacházející se na území Národního parku Šumava.

Majetek na území vojenského újezdu patří státu, výjimkou je majetek vnesený. Na území současných vojenských újezdů žije více než 2 000 obyvatel, nejvíce obyvatel má Libavá a nejméně Březina. Vojenský újezd není obec, proto tito občasně nemohou volit do zastupitelstva obce, ale mohou volit do zastupitelstva kraje, Poslanecké sněmovny a Senátu. V újezdech se od roku 2002 zřizují Rady pro rozvoj vojenského újezdu, které slouží jako poradní orgán přednosta úřadu.³⁵

---

³³ Čerpáno z oficiálních stránek Ministerstva vnitra ČR, dostupné z <http://www.mvcr.cz/clanek/vznik-nove-obce-zelechovice-nad-drevnici-847819.aspx>

³⁴ Zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky

³⁵ Čerpáno z oficiálních stránek Ministerstva vnitra ČR, dostupné z: <http://www.mvcr.cz/>

Vojenské újezdy v České republice

Název	Kraj	Počet obyvatel	Počet sídelních útvarů s více než 20 obyvateli	Rozloha (km ²)
Libavá	Olomoucký kraj	1 123	5	327
Hradiště	Karlovarský kraj	596	5	334
Boletice	Jihočeský kraj	293	3	219
Brdy	Středočeský kraj	34	1	260
Březina	Jihomoravský kraj	4	0	158
Celkem		2 050	14	1 299

Zdroj: www.mvcr.cz

Konkrétním příkladem je situaci okolo vojenského újezdu Brdy. V roce 2011 se přiklonilo Ministerstvo vnitra k myšlence zrušení vojenského újezdu Brdy a ke zmenšení dalších újezdů. Ke dni 31. prosince 2014 byl tento záměr schválen Vládou ČR. Problémem je, že by musel být změněn zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany ČR, musí být změněny hranice obcí, musí být rozdělen majetek. Ačkoli vojenský újezd Brdy patří Středočeskému kraji, byla zde myšlenka, že část území po jeho zrušení by měla patřit Plzeňskému kraji. Vznikl spor, kdy Středočeský kraj si toto území chce ponechat celé a Plzeňský kraj si dělá nárok na část tohoto území. Hejtmani i občané se shodli, že by na tomto území měla být vyhlášena chráněná krajinná oblast. Návrh podaný vládou na zrušení tohoto vojenského újezdu již byl postoupen Poslanecké sněmovně, která by ho měla projednávat na zasedání v březnu tohoto roku. Nově vzniklá Chráněná krajinná oblast Brdy by měla zasahovat do Středočeského i Plzeňského kraje. S tímto návrhem souhlasili všechny strany až na hejtmana Středočeského kraje, který by raději podpořil návrh na zrušení vojenského újezdu Libavá. Nový ministr obrany se chce lépe seznámit s tímto návrhem.

5.1.5 Vznik města Plzeň (statutární město)

Úplně první zmínka o tomto městě pochází z roku 976, kdy u dnešního Starého Plzeňce kníže Boleslav II. porazil německé vojsko. Město vzniklo v roce 1295 na soutoku řek Úslavy, Úhlavy, Radbůzy a Mže. Příkaz ke vzniku tohoto města dal Václav II., dříve bylo nazýváno jako město Nová Plzeň. Ve 14. století byla Plzeň třetím největším městem v Čechách po Praze a Kutné Hoře. Římský císař a český král Rudolf II. si Plzeň v letech 1599–1600 vybral jako své dočasné sídlo, když opustil Prahu kvůli moru. Počátkem 17. století byla Plzeň dobyta. Dvě dominanty města byly založeny v roce 1842, jedná

se o Měšťanský pivovar a Závody Škoda. V roce 1989 bylo historické jádro města vyhlášeno za městskou památkovou rezervaci.³⁶

Statut města je upravován obecně závaznou vyhláškou statutárního města Plzně č. 8/2001 Statut města, ve znění obecně závazných vyhlášek 12/2002, 3/2004, 20/2004, 17/2005, 14/2006, 20/2006, 1/2009, 3/2010, 14/2011, 9/2012 A 3/2013. Tato obecně závazná vyhláška upravuje, jak je město Plzeň rozčleněno na městské obvody a jaké jsou orgány v jednotlivých městských částech.

Plzeň se člení na deset městských obvodů s vlastními orgány samosprávy takto:

- 1. Plzeň 1 (katastrální území Bolevec a Plzeň - část),*
- 2. Plzeň 2 – Slovany (katastrální území Božkov, Bručná, Hradiště u Plzně, Koterov a Plzeň – část),*
- 3. Plzeň 3 (katastrální území Doudlevec, Plzeň - část, Radobyčice, Skvrňany, Valcha),*
- 4. Plzeň 4 (katastrální území Bukovec, Červený Hrádek u Plzně, Doubravka, Lobzy, Plzeň 4, Újezd),*
- 5. Plzeň 5 – Křimice (katastrální území Křimice – část, katastrální území Radčice u Plzně - část),*
- 6. Plzeň 6 – Litice (katastrální území Litice u Plzně),*
- 7. Plzeň 7 – Radčice (katastrální území Radčice u Plzně – část, katastrální území Křimice - část),*
- 8. Plzeň 8 – Černice (katastrální území Černice),*
- 9. Plzeň 9 – Malesice (katastrální území Malesice a katastrální území Dolní Vlkyš),*
- 10. Plzeň 10 – Litice (katastrální území Lhota u Dobřan).³⁷*

Orgány města Plzně jsou zastupitelstvo, rada, primátor (v současné době je plzeňským primátorem Martin Baxa), náměstci primátora, starosta a místostarosta městského obvodu, výbory, komise, zvláštní orgány (povodňová komise, kalamitní štáb zimní údržby pro řešení kalamitní situace na komunikační síti okresu Plzeň-město, komise pro sociálně právní ochranu dětí, rozhodčí komise k posouzení škod způsobených zvěří, Bezpečnostní rada města Plzně, Krizový štáb města Plzně), Magistrát města Plzně (magistrát tvoří primátor, náměstci primátora, tajemník a další zaměstnanci tohoto úřadu), tajemníka magistrátu v tomto městě v současnosti tvoří Ing. Bc. Dagmar Škubalová. V neposlední řadě každý městský obvod musí mít svůj úřad, který tvoří starosta, místostarostové, tajemník a další zaměstnanci tohoto úřadu.³⁸

³⁶ Čerpáno z oficiálních webových stránek města Plzně, dostupné z: <https://www.plzen.eu>

³⁷ Obecně závazná vyhláška statutárního města Plzeň č. 8/2001, statut města, čl. 3, odst. 1

³⁸ Čerpáno z oficiálních webových stránek města Plzně, dostupné z: <https://www.plzen.eu>

6. Zánik obce v ČR

Nejčastějším způsobem zániku obce v současné době je sloučení dvou obcí nebo připojení obce k jiné. Jak již bylo v předchozí kapitole zmíněno, pro sloučení i připojení obcí je potřeba uzavřít dohodu těchto obcí. Ještě před uzavřením dohody tuto územní změnu musí schválit zastupitelstva zúčastněných obcí a v případě, že bude vyhlášeno místní referendum, musí se brát zřetel na jeho výsledek. Obce se musí dohodnout na jejich společném názvu a majetek, finanční prostředky, práva a povinnosti zaniklé obce musí být převedeny na obec nově vzniklou. Dnem zániku obce (tedy dnem sloučení či připojení obce) zanikne i obec jako samostatný subjekt se svými orgány. Územní změny musí být nahlášeny na Ministerstvu vnitra, finančnímu úřadu a katastrálnímu úřadu. Častým důvodem zániku obce bývá ekonomická situace, kdy obec již dále nemůže zvládnout svoji finanční situaci. Ekonomická situace se odráží také v modernizaci území, proto jsou vývojově dál spíše města, která jsou silnějším ekonomickým subjektem, oproti tomu obce musí ze svého rozpočtu nejprve zabezpečit základní funkce a na modernizaci jim většinou nezbyývají prostředky. Výhodou pro takto nově vzniklou obec může být, kromě zlepšení ekonomické situace, zvýšení finančních příjmů nebo také větší území.

Obec nemůže zaniknout, pokud je vyhlášeno místní referendum a občané v něm vysloví nesouhlas se zánikem obce. Je to zásah do jejich běžného života, se kterým se lidé často špatně vypořádávají. Se zánikem obce sloučením či připojením souvisí změna dokladů, občané musí změnu nahlásit na úřadech. Obec získá jiné orgány, změní se v právní subjektivitě.

V okrese Plzeň-jih leží, dnes již městský obvod Plzeň 10 – Lhota, dříve však obec Lhota, která byla nejspíš založena rodem Drslaviců. Ze jména obce lze odvodit, že byla založena někdy počátkem 13. století, přesné datum však není známo. Tato obec byla s největší pravděpodobností založena jako poddanská ves pánů z Litic. Zhruba o století později byla obec prodána klášteru v Chotěšově. Dohoda o připojení k Plzni dle § 19, odst.1, 3 až 5 obecního zřízení č. 128/2000 Sb. ve znění pozdějších předpisů, která byla vydána na podzim roku 2002, stanovila, že se Lhota stane desátým městským obvodem tohoto statutárního města. Účinná byla od 1. 1. 2003. Tím, že se obec stala městským obvodem, zlepšila se i dostupnost pro občany, svědčí o tom i nárůst obyvatel po této dohodě z cca 400 na současných cca 900 obyvatel.³⁹

---

³⁹ Čerpáno z oficiálních webových stránek Městského obvodu Plzeň 10, dostupné z: <http://umo10.plzen.eu>.

6.1 Dříve zaniklé obce v ČR

Dříve bylo více způsobů, jak obce zanikaly. Bývaly to zániky, proti kterým občané neměli nejmenší možnost zasáhnout. Tímto mám na mysli vypálení obce Lidice či obce Ležáky. Život v obci Lidice se změnil za československé okupace, kdy byla snaha o potlačení protifašistického odboje, a to jakýmkoliv způsobem. V Londýně bylo rozhodnuto o spáchání atentátu na již zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha. Nevoli vůči této vesnici rozpoutal fakt, že syn jedné z rodin zde žijící byl příslušníkem československého zahraničního vojska ve Velké Británii, a proto byl s tímto atentátem spojován. I přes to, že nebyly nalezeny žádné důkazy, bylo rozhodnuto o vykonání trestu na obyvatelích obce Lidice. Dne 10. června 1942 bylo v obci zastřeleno 173 lidických mužů, ženy a děti byly převezeny do budovy tělocvičny, nynějšího kladenského gymnázia, až na pár výjimek byli všichni otráveni plynem. Domy v obci byly vypáleny a srovnány se zemí (viz příloha č. 5). Po obci zbyla jen holá pláň. Obec, byť jen na pár let, zanikla. Po skončení války se zpět vrátilo 143 lidických žen a po dvouletém pátrání 17 dětí. V květnu 1948 se s pomocí dobrovolníků z celé republiky i zahraniční začala budovat nová vesnice Lidice.⁴⁰

Obec Ležáky zanikla také v důsledku 2. světové války. Tvořilo ji pouhých osm domků, a i zde sehrál velkou roli plánovaný atentát na Reinharda Heydricha. Byly vyslány tři skupiny parašutistů, ale ani jedna nebyla vyslána správně podle plánu. V lomu poblíž obce byla schována vysílačka, kterou používali na spojení s Londýnem. Nacisté začali pátrat po lidech, kteří měli něco společného s atentátem na Heydricha. O tajné vysílačce již také věděli, i přestože se neustále měnila její skrýš, ale chyběly důkazy. 19. června 1942 pardubické gestapo kontroluje, kdo všechno je hlášen k pobytu v Měřeticích a Louce, kam Ležáky katastrálně patřily. Čtyři dny na to byl dán souhlas k likvidaci této obce. Bylo zde zadrženo 33 dospělých a 13 dětí. Většina dětí byla odvezena do pražského rasového a osídlovacího úřadu a zbytek obyvatel byl bezmilosrdně popraven. Tato osada byla následně zapálena. Pouze dvě děti byly shledány jako vhodné pro poněmčení, zbytek byl v létě roku 1942 otráven plynem.⁴¹

Ještě bych zmínila zánik města Čistá, které se posléze stalou součástí vojenského újezdu Prameny. Toto město bylo téměř celé německé, proto zde byly ozbrojené síly Třetí říše vítány. V předválečných volbách zde zcela jasně zvítězila Sudetoněmecká národní strana.

⁴⁰ Čerpáno z oficiálních webových stránek obce Lidice, dostupných z: <http://www.obec-lidice.cz>.

⁴¹ Čerpáno z oficiálních webových stránek obce Ležáky, dostupných z: <http://www.lezaky.cz>.

Po skončení války se německé obyvatelstvo muselo vystěhovat, a tím město zaniklo, protože bylo zařazeno do vojenského újezdu Prameny, a proto se také do tohoto města již nesměli nastěhovat čeští obyvatelé. Domy byly kompletně vypleněny, vše, co mělo nějakou hodnotu, bylo odvezeno. Bylo rozhodnuto, že toto území bude armádou využito k ostrým cvičením vojáků. Těmito cvičeními byly domy definitivně zničeny. V této vesnici byl natočen dokument „Boj o osadu“, ve kterém byl skutečně zachycen způsob boje armády ve městě. Spekulovalo se o tom, zda město nebylo zničeno na základě točení tohoto dokumentu, tato domněnka však byla vyvrácena, zdaleka víc ji prý poničila již zmíněná cvičení. V roce 1993 byl pod dnešní silnicí na památku postaven pomník. Nedaleko obce byla nalezena velice zachovaná historická štola s názvem Jeroným. V budoucnosti by měla sloužit jako ukázka tehdejší důlní činnosti.⁴²

---

⁴² Čerpáno z webových stránek, dostupných z: <http://www.slavkovsky-les.cz/>.

7. Místní referendum

Referendum je přímé hlasování občanů o určité věci. Občané mají právo rozhodovat a podílet se na veřejné správě, to jim zaručuje Listina základních práv a svobod, a to buď přímo prostřednictvím referenda nebo volením svých zástupců v podobě volených orgánů. Referendum může být na místní úrovni v rámci obcí nebo na krajské úrovni v rámci kraje. Referendum je prostředkem přímé demokracie. Místní referendum je upravováno zákonem č. 22/2004 S., o místním referendu. Vždy musí být vyhlášeno zastupitelstvem obce, může ho také vyhlásit na základě petice, kterou podepíše příslušný počet občanů.⁴³ Do roku 2004 měla pravomoci k vyhlášení referenda pouze Rada.

Probíhá tajným hlasováním na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva. Referenda se musí zúčastnit alespoň 50 % všech občanů a polovina ze zúčastněných se musí rozhodnout souhlasně, aby toto rozhodnutí bylo přijato a následně vyhlášeno zastupitelstvem obce. Samotné hlasování se koná během jednoho dne a může se konat ve stejnou dobu, jako jsou volby do Evropského parlamentu, do Parlamentu ČR nebo do zastupitelstev obcí a krajů. Pro uskutečnění referenda musí být zřízen přípravný výbor minimálně ze tří členů. Pro hlasování musí být zřízena v obci okrsková a místní komise a pro statutární město okrsková, místní a městská komise. Referendum může být povinné nebo nepovinné. Povinné referendum musí být konáno např.: k vyjádření občanů ohledně oddělení obce. V ostatních případech, které referendum přímo nevyžadují, je to vždy na vůli zastupitelstva. Problematika, respektive otázka, která se v referendu projednává, musí být vždy položena tak, aby na ní bylo možné odpovědět buď ano nebo ne. V místním referendu smí volit osoba, která dovršila věku 18 let, je na území obce hlášena k trvalému pobytu a je státním občanem České republiky. Problém nastává u osob omezených na osobní svobodě z důvodu vazby nebo výkonu trestu odnětí svobody, u osob zbavených způsobilosti k právním úkonům nebo osoby ve výkonu vojensky činné služby.

Místní referendum nelze konat

- a) *o místních poplatcích a o rozpočtu obce nebo statutárního města,*
- b) *o zřízení nebo zrušení orgánů obce nebo statutárního města a o jejich vnitřním uspořádání,*
- c) *o volbě a odvolání starosty nebo primátora územně nečleněného statutárního města (dále jen "starosta obce"), primátora statutárního města a primátora hlavního města*

---

⁴³ Zákon č. 22/2004 Sb., o místním referendu, § 8, odst. 2

Prahy (dále jen "primátor"), místostarosty nebo náměstka primátora, členů rady obce, města, městského obvodu nebo městské části (dále jen "rada obce"), členů rady statutárního města a hlavního města Prahy (dále jen "rada statutárního města") a dalších členů zastupitelstva obce, zastupitelstva statutárního města, jakož i volených nebo jmenovaných členů dalších orgánů obce a statutárního města,

- d) *jestliže by otázka položená v místním referendu byla v rozporu s právními předpisy nebo jestliže by rozhodnutí v místním referendu mohlo být v rozporu s právními předpisy,*
- e) *v případech, kdy se o položené otázce rozhoduje ve zvláštním řízení,*
- f) *o uzavření veřejnoprávních smluv k výkonu přenesené působnosti,*
- g) *o schválení, změně nebo zrušení obecně závazné vyhlášky obce,*
- h) *jestliže od platného rozhodnutí v místním referendu do podání návrhu na konání místního referenda v téže věci neuplynulo 24 měsíců.⁴⁴*

V případě, že výsledky místního referenda nejsou řádně vyhlášeny zastupitelstvem obce nebo nebude-li zastupitelstvo postupovat podle povinnosti uskutečnit referendum, které mu stanovil soud, může Ministerstvo vnitra zastupitelstvo rozpustit. Po skončení hlasování se hlasy sečtou a okrsková komise vyhotoví zápis o průběhu a výsledku hlasování a podepíše ho členové této komise. Poté zápis překontroluje místní komise a u statutárních měst je nutno tyto zápisy přezkoumat a následně vyhodnotit ještě městskou komisí. Náklady spojené s místním referendem jsou hrazeny z obecního rozpočtu.

---

⁴⁴ Zákon č. 22/2004 Sb., o místním referendu, § 7

8. Hospodaření obcí

Již bylo uvedeno, že obce jsou veřejnoprávní korporace, které mají vlastní majetek, vlastní finanční prostředky a rozpočet, podle kterého hospodaří. Základ hospodaření je upravován v zákoně o obcích, finanční hospodaření je upravováno zákonem č. 25/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, který se mj. zabývá také zřizováním právnických osob obcí a krajů. Místní poplatky řeší zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích. Přezkumem hospodaření obcí a krajů se zabývá zákon č. 420/2004 Sb., o přezkoumávání hospodaření územních samosprávných celků a dobrovolných svazků obcí. Rozpočtové určení daně z přidané hodnoty, daně z příjmů, daně silniční, daní spotřebních a daně z nemovitostí upravuje zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům. Kontrolu financí ve veřejné správě spravuje zákon č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě.⁴⁵

Tím, že obec hospodaří s vlastním majetkem a podle vlastního rozpočtu, je relativně ekonomicky samostatná. Každá obec musí hospodařit se svým majetkem účelně a hospodárně, a to vždy v zájmu obce a podle zákonem stanovených pravidel, o vlastní majetek se obec musí starat a vést si evidenci, musí zabraňovat poškozování či ničení svého majetku.⁴⁶ Obec se vždy musí starat o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů.

Základním nástrojem finančního hospodaření obce je její rozpočet, který schvaluje zastupitelstvo dané obce. Pro tvorbu rozpočtu by mělo být přihlíženo k rozpočtovému výhledu, což je pomocný prostředek k finančnímu plánování obce. V potaz by se mělo brát, zda plánované příjmy obce pokryjí její výdaje. Obecní rozpočet nepodléhá státnímu rozpočtu, je samostatný. Je to veřejný rozpočet, který je součástí rozpočtové soustavy. Rozpočet je veřejným dokumentem, rozvahou příjmů a výdajů, právní normou a ročním finančním plánem. Návrh rozpočtu musí být 15 dnů před jeho schválením vyvěšen na úřední desce a zveřejněn elektronicky. Příjmy do obecního rozpočtu jsou: příjmy z plodů a užitku z vlastního majetku a majetkových práv, což je majetek, který je obcí nevyužíván k základním potřebám, proto může být využit jako příjem do obecního rozpočtu, dalším příjmem mohou být příjmy z vlastní hospodářské činnosti, příjmy z hospodářské činnosti právnických osob,

⁴⁵ Čerpáno z knihy: Vavrochová Simona, Kuš Petr, Územní samosprávné celky

⁴⁶ Účelnost je využití veřejných prostředků, tak aby bylo dosaženo určených cílů při plnění stanovených úkolů. Hospodárnost je využití veřejných prostředků k zajištění stanovených úkolů s co nejnížším vynaložením těchto prostředků a to při dodržení odpovídající kvality plněných úkolů.

kteře byly obcemi zřizeny, příjmy z vlastní správní činnosti včetně příjmu výkonu státní správy, k nimž je obec pověřena v rámci decentralizace, zejména jde o výnosy ze správních poplatků, vybraných pokut a odvodů. Dalšími příjmy mohou být vybrané místní poplatky (např.: poplatky ze psů, z užívání veřejného prostranství, z ubytovací kapacity atd.), výnosy z daní, dotace ze státního či krajského rozpočtu, přijaté dary, příjmy z fondů Evropské unie. Výdaje obce mohou být běžné nebo kapitálové. Běžné výdaje jsou každoročně opakované, jako např.: platy zaměstnanců, výdaje na energie apod. Kapitálové výdaje slouží k financování dlouhodobého majetku, jsou to např.: výdaje na stavbu školy, na rekonstrukci radnice apod. Obce musí platit také výdaje, které jí jsou uloženy ze zákona (např.: daně, poplatky, odvody)

S rozpočtem souvisí také rozpočtové provizorium, které nastává, není-li rozpočet schválen k 1. lednu, může být vyhlášeno na jakékoliv období a je plně v kompetencích zastupitelstva obce. Kontrolu nad plněním rozpočtu vykonává kontrolní a finanční výbor dané obce, kteréžto musí být ze zákona zřizeny. Do každého rozpočtu během roku mohou přibývat nějaká data, proto se (zpravidla 4x za rok) rozpočet ještě znovu schvaluje. Změny v rozpočtu se mohou provádět rozpočtovým opatřením.

Jakousi další „fáze“ spojenou s obecním rozpočtem je rozpočtový výhled, který se plánuje na podstatně delší dobu (2 – 5 let), a zde se berou v potaz dlouhodobé závazky, které obci vyplývají např.: ze smluv. Na konci roku se musí sestavit závěrečný účet, kde se shrne, jak byl rozpočet splněn, případně jaké v něm byly změny. Závěrečný účet musí být přehledný, aby z něj bylo možné vyčíst hospodaření obce i právnických osob obcemi zřízených. Musí být vyvěšen na obecní nástěnce a zveřejněn v elektronické podobě. Přezkoumání hospodaření obcí provádí příslušný krajský úřad v působnosti přenesené nebo auditor, případně auditorská společnost.

Platit daně a poplatky je povinností každé obce, vyplývající ze zákona. Tyto výdaje obce plynou do veřejného rozpočtu, jakožto finance určené pro úhradu celospolečenských potřeb. Místní poplatky, stanovené zákonem č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, jsou naopak příjmem do obecního rozpočtu. Jedná se o: poplatky ze psů, poplatky za užívání veřejného prostranství, poplatky z ubytovací kapacity, poplatky za povolení k vjezdu s motorovým vozidlem do vybraných míst, poplatky za provozovaný výherní hrací přístroj a další.⁴⁷ Tyto poplatky musí být stanoveny obecně závaznou vyhláškou, jelikož patří čistě

---

⁴⁷Zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích

do samostatné působnosti obce. Obecně závazná vyhláška musí být vždy v souladu se zákonem o místních poplatcích. Správu těchto poplatků vykonává obecní úřad v přenesené působnosti, zde platí zvláštní právní předpis, a to zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád.

Určitou skupinou příjmů do obecního rozpočtu jsou také správní poplatky, které jsou zároveň příjmy krajů. Takové poplatky jsou vybírány za povinnosti spojené s činností správních úřadů a pokrývají částečné náklady za výkon státní správy. Spravuje je zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích. Jedná se zpravidla: o poplatek za vydání stavebního povolení. Tyto poplatky vybírá příslušný správní úřad a poplatníkem je ta osoba, která požádala o provedení úkonu daného správního úřadu.

Ze zákona vyplývá zásada, kterou se každá obec, kraj i hlavní město Praha musí řídit. Územně samosprávný celek nesmí ručit za majetek fyzických a právnických osob. *„Z této obecné zásady však existuje několik výjimek. Územně samosprávný celek může v souladu se zákonem ručit za závazky: vyplývající ze smlouvy o úvěru na investici s finanční podporou ze státního rozpočtu, státních fondů nebo Národního fondu; vyplývající ze smlouvy o úvěru na investici do nemovitostí vlastněných územním samosprávným celkem; těch právnických osob, jejichž zřizovatelem je stát, kraj, hlavní město nebo obec; těch právnických osob, v nichž míra účasti územního samosprávného celku, nebo spolu se státem či jiným územním samosprávným celkem, přesahuje 50 %; bytových družstev; honebních společenství.“*⁴⁸

---

⁴⁸ Vavrochová Simona, Kuš Petr, Územní samosprávné celky, str. 45

9. Spolupráce obcí

Obce mohou v rámci své samostatné působnosti spolupracovat s jinými obcemi, kraji, subjekty i územně samosprávnými celky jiných států. Existují tři možnosti, jak mohou obce mezi sebou spolupracovat. První možností je uzavření smlouvy, která se vztahuje na daný úkol a v tomto případě nemusí být zřízen žádný jiný právní subjekt. Druhou možností je na základě smlouvy vytvoření dobrovolného svazku obcí a poslední možností je pravomoc vytvořit právnickou osobu dvěma a více obcemi. Krajský úřad registruje i zájmové sdružení právnických osob, které mohou obce ve spolupráci s jinými právnickými osobami zakládat nebo do nich vstupovat. Toto sdružení má právní subjektivitu a obce z něj mohou kdykoli odstoupit.

Společně mohou obce plnit konkrétní úkol na základě uzavření smlouvy, buď na dobu určitou či neurčitou. Podmínkou smlouvy je písemná forma a musí být schválena zastupitelstvy obcí, kterých se spolupráce bude týkat. Ve smlouvě musí být zahrnuto: jakých obcí se spolupráce týká, vymezení rozsahu a předmětu smlouvy, jaké budou mít zúčastněné obce práva a povinnosti, jak bude rozdělen majetek (v případě, že spolupráci nějaký vznikne), jakým způsobem je možné od smlouvy odstoupit a v případě, že se spolupráce týká vzniku nějaké stavby, pak musí být ve smlouvě stanoveno, jak bude stavba využívána. Vzniklý majetek se stává spoluvlastnictvím obcí, pokud není smlouvou stanoveno jinak, měl by být rozdělen stejným dílem pro každou zúčastněnou obec. Vzniknou-li závazky vůči třetím osobám, pak za ně obce odpovídají společně a nerozdílně. Co není stanoveno ve smlouvě, musí být stanoveno zákonem o obcích, případně občanským či obchodním zákoníkem.

Ochrana a prosazování společných zájmů je hlavním důvodem, proč obce vstupují nebo vytvářejí svazky obcí. Svazek obcí je brán jako právnická osoba, proto mohou být jeho členové pouze obce. Svazek obcí může pro snadnější plnění stanovených úkolů vytvářet obchodní společnosti. Registrace, zrušení či zánik svazku obcí se řídí občanským zákoníkem. Takové seskupení obcí se může zabývat např. úkoly v oblasti: sociální péče, školství, kultury, cestovního ruchu, veřejného pořádku, zabezpečování čistoty obce (zásoby vody, odvoz komunálních odpadů atd.), ochrany ovzduší, zařízení sloužících k těžbě nerostných surovin, správy majetku obcí atd. *Součástí smlouvy o vytvoření svazku obcí musí být stanovy, které musí obsahovat: název a sídlo členských obcí; název, sídlo a předmět činnosti svazku; orgány svazku, způsob jejich ustanovování, jejich působnost a způsob rozhodování; majetek členských obcí, který vkládají do svazku; zdroje příjmů svazku; práva a povinnosti členů*

*svazku; způsob rozdělení zisku a podíl členů na úhradě ztráty svazku; podmínky přistoupení nových obcí ke svazku, podmínky vystoupení obcí ze svazku, včetně vypořádání majetkového podílu; obsah a rozsah kontroly svazku členskými obcemi.*⁴⁹ Návrh smlouvy vždy musí schválit zastupitelstva obcí, které mají do svazku vstoupit. Obec, která je původcem vytvoření svazku, vytvoří návrh smlouvy, který doručí potencionálním členům svazku a ti se mohou vyjádřit buď kladně nebo záporně (v případě, že se nevyjádří, bere se situace, jako nesouhlas). Taková smlouva může nabýt účinnosti až po schválení všemi obcemi, stanoví-li smlouva jinak, může i dříve nebo později. Nově vzniklý svazek musí být evidován na krajském úřadě. Hospodaření svazku musí být každý rok přezkoumáno auditorem.

Obce se také mohou stát členy mezinárodních sdružení místních celků a v rámci těchto sdružení také spolupracovat. Dle naší právní úpravy, smlouva, která mezinárodní spolupráci zaručuje, vyžaduje písemnou formu, musí být schválena zastupitelstvem a její nedílnou součástí je název a sídlo účastníků smlouvy, předmět spolupráce a způsoby financování, orgány a způsob jejich ustanovování a doba platnosti těchto smluv. Na základě smlouvy o spolupráci může vzniknout právnická osoba, pouze pokud je v souladu s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána a jsou řádně publikovány ve Sbírce mezinárodních smluv. Souhlas pro vznik takové právnické osoby musí dát Ministerstvo vnitra po projednání s Ministerstvem zahraničí. Smlouva vzniklá mezi „naší“ obcí a obcí jiného státu musí být uzavřená podle našeho právního řádu i cizího, proto může nastat situace, kdy ve smlouvě bude obsaženo něco, co v našem právu není platné, ale smlouva je i přesto platná. Obce ani jimi zřízené právnické osoby nemohou být subjekty mezinárodního práva veřejného, jelikož nemají mezinárodněprávní subjektivitu.

Jako určité mezinárodní sdružení jsou považovány také euroregiony. Těmi je dána spolupráce regionů, které spolu sousedí přes hranice státu. Dříve bylo cílem minimalizovat rozdíly mezi těmito sousedícími územími. V dnešní době si tyto regiony pomáhají především v oblasti rozvoje, kdy je hlavní oblastí cestovní ruch. Na území České republiky se nachází 13 euroregionů, a to: Euroregion Beskydy, Euroregion Bílé Karpaty, Euroregion Egrensis, Euroregion Labe, Euroregion Glacensis, Euroregion Krušnohoří, Euroregion Nisa, Euroregion Pomoraví, Euroregion Praděd, Euroregion Silesia, Euroregion Silva Nortica, Euroregion Šumava a Euroregion Těšínské Slezsko (viz příloha č. 6).

---

⁴⁹ KOUDELKA Zdeněk, Samospráva, str. 161

10. Závěr

Jedním z nejdůležitějších znaků každé obce jsou její občané. I oni mají právo vyjádřit se k fungování obce či k jejímu připojení, sloučení nebo oddělení, a to prostřednictvím místního referenda. Dříve se občané více stěhovali do měst, kde mají dostupnější služby. V současné době se naopak občané více stěhují do obcí poblíž měst. Pro obyvatele je zde lepší životní prostředí, lepší spojení s přírodou a zároveň mají dostupné služby v blízkém městě. V Plzeňském kraji se počet obcí od roku 1993 příliš nemění, ale stoupá počet obcí, které získaly statut města. Podle dostupných statistik bylo v tomto kraji v roce 1993 čtyřicet měst a v roce 2012 bylo zde již 57 měst. Podíl městských obyvatel se pohybuje v průměru okolo 67 %. Obce, které získaly statut města, musely splnit všechny podmínky stanovené zákonem.

V současné době se obce připojují nebo slučují za účelem získání většího území a zlepšení ekonomické situace. Nejčastějším způsobem je připojení malé vesnice k městu, tímto způsobem od roku 2001 do roku 2011 zaniklo v České republice dvanáct obcí. Od roku 2001 do roku 2011 vzniklo celkem šest obcí na našem území, a to vždy oddělením od nějaké jiné obce nebo města. Ať se jedná o sloučení, připojení, případně oddělení obcí musí být vždy uzavřena dohoda zastupitelstev obcí, kterých se tato územní změna týká. V této dohodě musí být stanoveno, na kterou obec přecházejí práva a povinnosti, majetek obcí a finanční prostředky. U oddělených obcí musí dojít k majetkovému vyrovnání, u obcí sloučených nebo připojených majetek přechází vždy na nově vzniklou obec. Každá oddělená obec by měla zohlednit, zda se dokáže postarat o všestranný rozvoj svého území, o potřeby svých obyvatel a v neposlední řadě o hospodaření obce, což stanovuje zákon č. 128/2000 Sb., o obcích.

Podle mého názoru je důležité zmínit, že územní samospráva se neřídí pouze zákonem o obcích, krajích a hlavním městě Praze, ale je upravována již v Ústavě České republiky. Kde je mj. stanoveno, že občané mají právo na samosprávu, a do činností územně samosprávných celků stát může zasahovat, pouze vyžaduje-li to ochrana zákona, a pouze způsobem, který zákon povolí. Což znamená, že obce i kraje jsou samostatnými celky, a na státu jsou relativně nezávislé, tedy je to alespoň jejich snahou.

11. Resume

Some of the most important signs of every municipality are its citizens. They have an important right to present their opinion about functioning of such municipality, its annexing, merge or separation, through a local referendum. In previous times lots of citizens were often moving to cities where they can find more services. In today's time they are more moving to small towns and villages close to the cities. They can find here better environment, better connection to the nature and they still have all services in close distance. In Pilsen region the number of municipalities does not change significantly since 1993, but there is still more and more villages that became towns. According to the available statistics data there were 40 towns in 1993 and 57 towns in 2012. The rate of city/town citizens is around 67%. All municipalities that became towns had to fulfill all necessary requirements according to law.

At present, small municipalities merge to get larger area and better economic situation. The most common way is annexing a small municipality to larger town or city. By this way there are 12 municipalities that disappear in the Czech Republic from 2001 to 2011. On the other hand from 2001 to 2011 there were 6 newly created municipalities in the Czech Republic, usually by separation from a larger town or city. In cases of annexing, merge or separation there always needs to be an agreement of municipality representations related. In such agreement there needs to be described which municipality is taking over the all the rights and obligations, the property and financial resources. If we are talking about separation all the municipalities have to solve all property issues; if there is a merge or annexing, the property is always taken over by the newly established municipality. Every separated municipality should be able to show that it can take care of the overall development of its area and the needs of all its citizens. Also the administration needs to be fully assured.

In my opinion it is important to mention that the territorial rules are not only handled according to the municipality law of the Czech Republic (*Zákon o obcích, krajích a hlavním městě Praze*) but it is also described in the Constitution of the Czech Republic. We can find there saying that citizens have their right for the territorial governance and that the country government can step into the territorial governance only if its necessary for the law protection and only by means that the law allows. This actually means that municipalities and regions are independent bodies in the Czech Republic and they relatively do not depend on the country government. They are at least trying to be it that way.

12. Přehled pramenů

Literatura

Balík, Stanislav, Komunální politika: Obce, aktéři a cíle místní politiky, 1. Vyd. V Praze, Grada Publishing, a. s., 2009, 256 s., ISBN 978-80-247-2908-4.

Balík, Stanislav, Okresy na severu: Komunální politika v okresech Šumperk a Jeseník v letech 1989–2006, 1. vyd., Brno: CDK. 156 s. ISBN 978-80-7325-174-1.

Kopecký, Martin, Právní postavení obcí a krajů – základy komunálního práva. Praha, Wolters Kluwer ČR, a. s., 2010. 392 s., ISBN 978-80-7357-561-8.

Koudelka, Zdeněk, Obce a kraje podle reformy veřejné správy v roce 2001. 2. vyd. v Praze, Linde Praha, a. s., 2001, 423 s., ISBN 80-7201-272-X.

Koudelka, Zdeněk, Průvodce územní samosprávou po 1. 1. 2003, v Praze, Linde Praha, a. s., 2003, 237 s., ISBN 80-7201-403-X.

Koudelka, Zdeněk, Samospráva. V Praze, Linde Praha, a. s., 2007, 399 s., ISBN 978-80-7201-665-5.

Vavrochová, Simona, Kuš, Petr, Územní samosprávné celky. 1. vyd., Praha: Institut pro místní správu Praha, 2001, 119 s., ISBN 978-80-86976-31-1.

Právní předpisy

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb. ve znění ústavního zákona č. 347/1997 Sb., 300/2000 Sb., 448/2001 Sb., 395/2001 Sb., 515/2002 Sb., 319/2009 Sb., 71/2012 Sb. a 98/2013 Sb.

Ústavní zákon č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků a o změně ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení)

Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

Zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky

Zákon č. 22/2004 Sb., o místním referendu a o změně některých zákonů

Zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích

Obecně závazná vyhláška statutárního města Plzeň č. 8/2001, statut města

Internetové zdroje

Internetové stránky Českého statistického úřadu, dostupné z **www.czso.cz**

Internetové stránky Plzeňského kraje, dostupné z **www.plzensky-kraj.cz**

Internetové stránky Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky, dostupné z **www.psp.cz**

Internetové stránky Ministerstva vnitra ČR, dostupné z **www.mvcr.cz**

Internetové stránky města Plzně, dostupné z **www.plzen.eu**

Internetové stránky Městského obvodu Plzeň 10, dostupné z **www.umo10.plzen.eu**

Internetové stránky obce Lidice, dostupné z **www.obec-lidice.cz**

Internetové stránky obce Ležáky, dostupné z **www.lezaky.cz**

Internetové stránky města Čistá, dostupné z **www.slavkovsky-les.cz**

13. Přílohy

Příloha č. 1 – Kraje v České republice

Příloha č. 2 – Okresy v Plzeňském kraji

Příloha č. 3 – Vývoj počtu obcí v České republice podle krajů

Příloha č. 4 – Vojenské újezdy v ČR

Příloha č. 5 – Vypálení obce Lidice

Příloha č. 6 – Euroregiony v ČR

Příloha č. 1

Příloha č. 2

Příloha č. 3

Vývoj počtu obcí v České republice podle krajů (stav k 1. 1.)

Kraje	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Praha	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Středočeský	770	1 097	1 130	1 145	1 148	1 148	1 147	1 147	1 147	1 147	1 148	1 148
Jihočeský	298	569	606	620	623	623	623	623	623	623	623	623
Plzeňský	258	445	488	501	507	505	505	505	505	505	505	506
Karlovarský	84	124	130	130	131	131	131	131	131	131	132	132
Ústecký	224	321	342	350	352	352	352	353	354	354	354	354
Liberecký	129	197	210	215	216	216	216	216	216	216	216	216
Královehrad.	302	429	442	446	447	448	448	448	448	448	448	448
Pardubický	334	425	445	447	449	450	451	451	452	453	453	453
Vysočina	491	621	712	728	731	730	730	730	731	730	730	730
Jihomorav.	556	620	635	639	643	644	643	643	645	645	647	647
Olomoucký	244	368	381	388	390	390	392	392	392	392	393	394
Zlínský	246	278	290	296	297	297	297	297	297	299	300	304
Moravskosl.	163	273	285	290	295	297	297	297	300	300	301	302
Celkem	4 100	5 768	6 097	6 196	6 230	6 232	6 233	6 234	6 242	6 244	6 251	6 258

Kraje	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Praha	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Středočeský	1 148	1 146	1 146	1 146	1 146	1 146	1 146	1 145	1 145	1 145	1 145	1 145
Jihočeský	623	623	623	623	623	623	623	623	623	623	623	623
Plzeňský	503	501	501	501	501	501	501	501	501	501	501	501
Karlovarský	132	132	132	132	132	132	132	132	132	132	132	132
Ústecký	354	354	354	354	354	354	354	354	354	354	354	354
Liberecký	216	216	216	215	215	215	215	215	215	215	215	215
Královehrad.	448	448	448	448	448	448	448	448	448	448	448	448
Pardubický	453	452	452	452	452	451	451	451	451	451	451	451
Vysočina	729	729	729	704	704	704	704	704	704	704	704	704
Jihomorav.	647	647	647	672	672	673	673	673	673	673	673	673
Olomoucký	394	394	394	397	397	398	398	398	399	399	399	399
Zlínský	304	304	304	304	304	304	304	305	305	305	305	307
Moravskosl.	302	302	302	299	299	299	299	299	299	300	300	300
Celkem	6 254	6 249	6 249	6 248	6 248	6 249	6 249	6 249	6 250	6 251	6 251	6 253

Zdroj: www.czso.cz

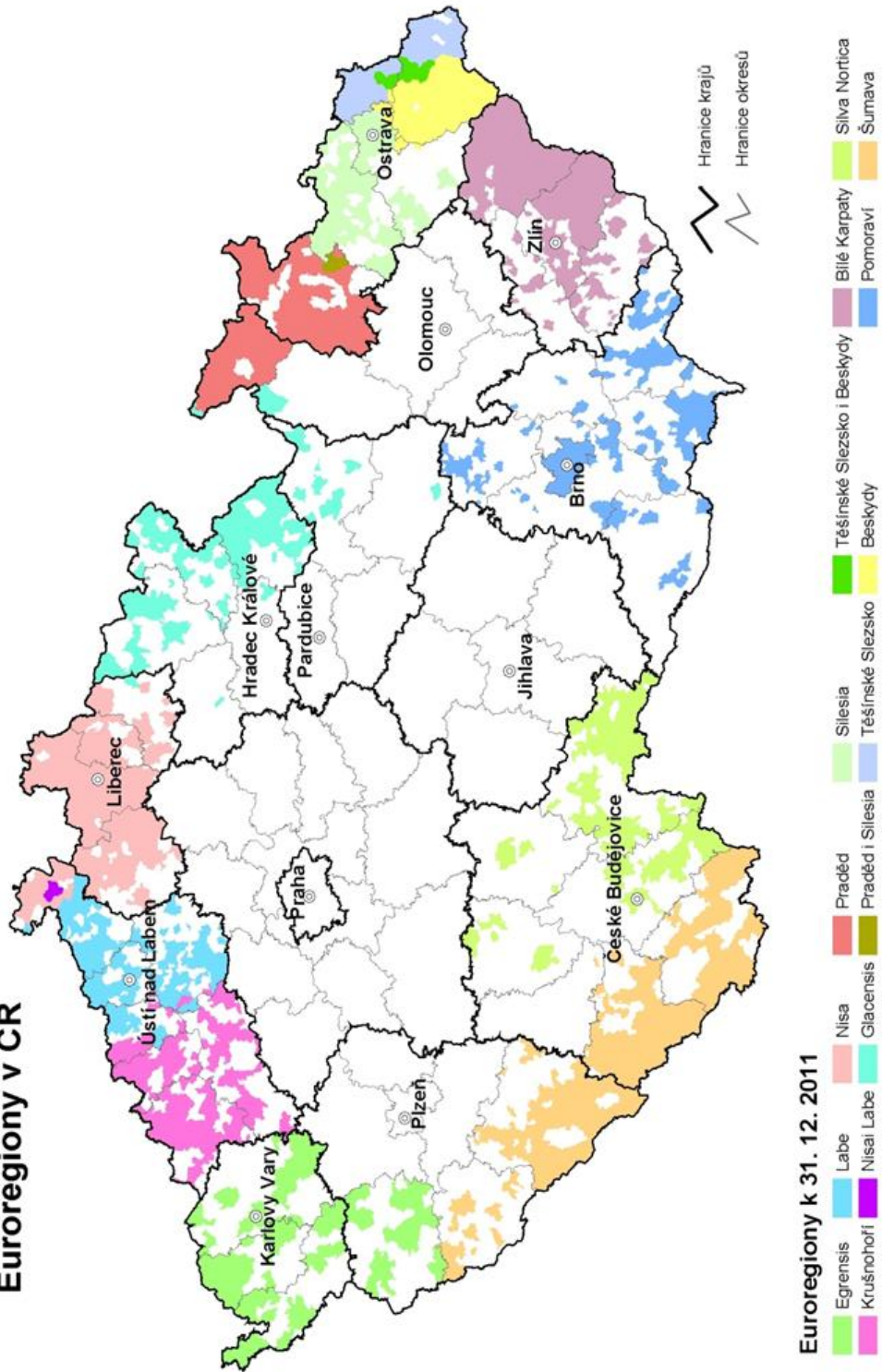
Příloha č. 4

Příloha č. 5

Euroregiony v ČR

Euroregiony k 31. 12. 2011